

SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 43/2002 vp

Hallituksen esitys työttömyysturvalaiksi ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 17 päivänä syyskuuta 2002 lähettänyt sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan valmisteluvälikäsittelyä hallituksen esityksen työttömyysturvalaiksi ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (HE 115/2002 vp).

Eduskunta-aloitteet

Valiokunta on käsitellyt esityksen yhteydessä seuraavat aloitteet:

- lakialoitteen laiksi työttömyysturvalain 18 §:n muuttamisesta (LA 77/1999 vp — Esko-Juhani Tennilä /vas), joka on lähetetty valiokuntaan 2 päivänä syyskuuta 1999,
- lakialoitteen laiksi työttömyysturvalain 4 a §:n muuttamisesta (LA 14/2000 vp — Pekka Nousiainen /kesk ym.), joka on lähetetty valiokuntaan 23 päivänä helmikuuta 2000,
- lakialoitteen laiksi työttömyysturvalain 5 a §:n muuttamisesta (LA 186/2000 vp — Liisa Hyssälä /kesk ym.), joka on lähetetty valiokuntaan 21 päivänä helmikuuta 2001,
- lakialoitteen laiksi työttömyysturvalain 13 ja 16 §:n muuttamisesta (LA 32/2001 vp — Mikko Elo /sd ym.), joka on lähetetty valiokuntaan 17 päivänä toukokuuta 2001,
- lakialoitteen laiksi työttömyysturvalain 13 ja 16 §:n muuttamisesta (LA 55/2001 vp — Matti Kangas /vas ym.), joka on lähetetty valiokuntaan 7 päivänä kesäkuuta 2001,
- lakialoitteen laiksi työttömyysturvalain 24 §:n muuttamisesta (LA 81/2001 vp — Niilo

Keränen /kesk ym.), joka on lähetetty valiokuntaan 20 päivänä syyskuuta 2001,

— lakialoitteen laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta (LA 43/2002 vp — Pirkko Peltonen /sd ym.), joka on lähetetty valiokuntaan 24 päivänä huhtikuuta 2002,

— lakialoitteen laiksi työttömyysturvalain 13 §:n muuttamisesta (LA 54/2002 vp — Liisa Hyssälä /kesk), joka on lähetetty valiokuntaan 30 päivänä toukokuuta 2002,

— lakialoitteen laiksi työttömyysturvalain 13 §:n 2 momentin muuttamisesta (LA 71/2002 vp — Leena Hiltunen /kd), joka on lähetetty valiokuntaan 26 päivänä syyskuuta 2002,

— lakialoitteen laiksi kuntouttavasta työtömminnasta annetun lain 17 §:n muuttamisesta (LA 80/2002 vp — Leena Rauhala /kd), joka on lähetetty valiokuntaan 3 päivänä lokakuuta 2002,

— lakialoitteen laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta (LA 90/2002 vp — Esa Lahtela /sd ym.), joka on lähetetty valiokuntaan 26 päivänä syyskuuta 2002,

— lakialoitteen laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta (LA 129/2002 vp — Mikko Kuoppa /vas ym.), joka on lähetetty valiokuntaan 17 päivänä lokakuuta 2002,

— toimenpideoitteen yrittäjäperheiden työttömyysturvan selkeyttämisestä (TPA 182/2000 vp — Antti Rantakangas /kesk), joka on lähetetty valiokuntaan 6 päivänä kesäkuuta 2000,

— toimenpideoitteen työssäoloedon täyttymisestä tapaturmatilanteessa (TPA 245/2000 vp — Pertti Turtiainen /vas), joka on lähetetty valiokuntaan 19 päivänä joulukuuta 2000,

— toimenpideoitteen palo- ja pelastusalan vapaaehtoispalkkioiden vaikutuksesta (TPA 267/2000 vp — Esa Lahtela /sd), joka on lähetetty valiokuntaan 19 päivänä joulukuuta 2000,
 — toimenpideoitteen työttömyysturvan ja lyhyiden työsuhteiden yhteensovittamisesta (TPA 201/2001 vp — Leea Hiltunen /kd), joka on lähetetty valiokuntaan 23 päivänä lokakuuta 2001,
 — toimenpideoitteen työttömyysturvan puolisidonnaisuuden poistamisesta (TPA 204/2001 vp — Esa Lahtela /sd), joka on lähetetty valiokuntaan 13 päivänä marraskuuta 2001 ja
 — toimenpideoitteen kuntouttavan työtoiminnan ylläpitokorvauksen yhdenmukaistamisesta TPA 128/2002 vp — Esa Lahtela /sd ym.), joka on lähetetty valiokuntaan 25 päivänä syyskuuta 2002.

Lausunnot

Eduskunnan päätöksen mukaisesti perustuslakivaliokunta sekä työ- ja tasa-arvoasiainvaliokunta ovat antaneet asiasta lausuntonsa (PeVL 46/2002 vp ja TyVL 20/2002 vp), jotka on otettu tämän mietinnön liitteeksi.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitusneuvos Hannu Hakkola ja hallitusneuvos Anja Kairisalo, sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö
- lainsäädäntöneuvos Pasi Järvinen, työministeriö
- lakimies Olli Häkkinen, Kansaneläkelaitos
- apulaisjohtaja Taina Hartikainen, Vantaan työvoimatoimisto
- päälakimies Risto Airikkala, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK
- asiamies Mikko Räsänen, Palvelutyönantajat
- lakimies Janne Metsämäki, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK
- johtaja Rauno Vanhanen, Suomen Yrittäjät
- asiamies Johan Åström, Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto TT
- kassanjohtaja Laura Palokangas, Palveluolajien työttömyyskassa
- puheenjohtaja Lea Karjalainen, Työttömien Valtakunnallinen Yhteistoimintajärjestö TVV ry
- johtaja Seppo Niininen, Työttömyyskassojen Yhteisjärjestö
- toimitusjohtaja Marjatta Varanka, VATES-säätiö.

Lisäksi valiokunta on saanut Akavan kirjallisen lausunnon.

HALLITUKSEN ESITYS JA EDUSKUNTA-ALOITTEET

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan uudistettavaksi työttömyysturvaa koskeva lainsäädäntö kokonaisuudessaan. Uuteen työttömyysturvalakiin koottaisiin eri laeissa olevat työttömyyden aikaista toimeentuloturva koskevat säännökset. Erillislait ja eri lakeihin sisältyvät työttömyysajan toimeentuloturva koskevat säännökset kumottaisiin.

Esitys on osa lainsäädäntökokonaisuutta, jolla pyritään selkeyttämään toimeentuloturva koskevaa lainsäädäntöä. Työttömyysetuuksista ja niihin liittyvistä kansalaisten oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista säädettäisiin mahdollisuuksien mukaan yhtenäisesti yhdessä lais-

sa. Lainsäädännön rakenne uudistettaisiin ja yksittäisten säännösten sanamuotoja täsmennettäisiin. Perustuslain asettamat vaatimukset säädösten tasosta ja valtuussäännöksistä sekä soveltamista ja toimeenpanoa ohjaava vakiintunut tulkintakäytäntö otettaisiin huomioon säännöksiä täsmennettäessä.

Toimeentuloetuudet erityisesti työmarkkina- tuessa mutta myös muussa työttömyysturvassa ovat monin tavoin sidoksissa työhallinnon työvoimapolitiittisiin toimenpiteisiin. Esitykseen liittyy kiinteästi erikseen annettava hallituksen esitys julkista työvoimapalvelua koskevaksi laiksi, johon koottaisiin eri laeissa oleva työvoimapolitiikkaa koskeva sääntely.

Kokonaisuudistusta koskeva esitys on edellä todetun mukaisesti luonteeltaan pääasiassa lainsäädäntötekniinen. Esityksessä ehdotetaan kuitenkin myös eräitä lähinnä ansioon suhteutettuun päivärahaan liittyviä muutoksia, jotka koskevat muun muassa päivärahan saamisedellytyksiä, tasoa sekä enimmäisaikaa, jolta etuutta maksetaan.

Esityksen mukaan eroraha liitettäisiin osaksi työttömyysturvaa siten, että ansiopäiväraha maksettaisiin korotettuna 130 päivän ajalta henkilölle, joka on irtisanottu taloudellisista tai tuotannollisista syistä. Edellytyksenä olisi vähintään 20 vuoden työhistoria ja 5 vuoden jäsenyys työttömyyskassassa. Erorahan aikuiskoulutusliisä korvattaisiin maksamalla työvoimakoulutuksen ansiotuki ja työttömien koulutuspäiväraha koulutuksen ajalta vastaavalla tavalla korotettuna.

Työttömyyspäivärahan kestoa koskevia säännöksiä ehdotetaan muutettavaksi siten, että työnhakijalla olisi oikeus saada työttömyyspäivärahaa sen kuukauden loppuun, jolloin hän täyttää 65 vuotta (lisäpäiväoikeus), jos hänellä on työttömyyspäivärahoikeuden 500 päivän enimmäisajan täytyessä työhistoriaa vähintään 5 vuotta viimeksi kuluneen 15 vuoden aikana ja hän on täyttänyt 59 vuotta. Lisäpäiviltä maksettavan päivärahan tasoa korotettaisiin siten, että ansio-osan ylitteprosentti olisi 32,5, jos työnhakijalla on työhistoriaa vähintään 20 vuotta.

Työhistoria laskettaisiin kuten aikuiskoulutustuessa. Huomioon otettaisiin siten työskentely myös alle 23-vuotiaana. Eläkejärjestelmissä rekisteröidyn työn lisäksi työntekoon rinnastettavana aikana otettaisiin osaksi huomioon muun muassa eräät perhepoliittiset vapaat.

Päivärahoikeuden uusimisen ehtona olevaa työssäoloehtoä ehdotetaan lyhennettäväksi kahdeksaan kuukauteen eli 34 viikkoon. Päivärahan saamisen ehtona olevan työssäoloehdon tarkastelujaksoa pidennettäisiin 28 kuukauteen. Soviteltua päivärahaa koskevia säännöksiä ehdotetaan muutettavaksi siten, että kokoaikaisista työsuhteista sovittelun piirissä olisivat työsuhteet, jotka kestävät enintään kaksi viikkoa. Säännök-

siä ehdotetaan muutettavaksi myös sovittelujaksoa ja työtuloa koskevilta osilta sekä menettelytapojen osalta siten, että soviteltua päivärahaa voitaisiin hakijan ilmoituksen perusteella maksaa myös ennakkomaksuna ennen varsinaisen päätöksen antamista.

Yrittäjien työttömyysturvaa koskevia säännöksiä ehdotetaan muutettavaksi siten, että kassasta toiseen siirryttäessä työskentelyn työssäolohtoon hyväksilukemista helpotetaan. Takautuvasti myönnettyjen työkyvyttömyyseläkkeiden perusteella tapahtuvasta työttömyysetuusien takaisinperinnästä etuudensaajalta luovutettaisiin siltä osin kuin työttömyysetuus ylittää henkilön saaman eläke-etuuden määrän. Lomakorvauksen jaksotusta koskevia säännöksiä ehdotetaan muutettavaksi työsuhteen pituutta ja jaksotettavaa palkkaa koskevilta osin.

Työmarkkinatuen käyttöä ehdotetaan laajennettavaksi kolmivuotisena kokeiluna siten, että työmarkkinatukea maksettaisiin työnantajalle yhdistelmätukena ilman työllistämistukiosuutta vähintään 200 päiväältä työmarkkinatukea saaneiden työttömien työllistämiseksi.

Esityksessä ehdotetaan myös tarkistettavaksi tietojen saamista ja luovuttamista koskevia työttömyysturvalain ja työttömyyskassalain säännöksiä vastamaan perustuslain asettamia edellytyksiä.

Työttömyysturvalakia koskevan kokonaisuudistuksen vuoksi ehdotetaan tehtäväksi muutoksia myös työttömyyskassalakiin, maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta annettuun lakiin, kuntouttavasta työtoiminnasta annettuun lakiin ja toimeentulotuesta annettuun lakiin.

Esitys liittyy valtion vuoden 2003 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2003. Lisäpäiväoikeutta koskevat muutokset ehdotetaan tulevaksi voimaan siten, että vuonna 1949 tai sitä ennen syntyneisiin henkilöihin sovellettaisiin nykyisiä säännöksiä.

Lakialoitteet

Lakialoitteessa LA 77/1999 vp ehdotetaan, että työtulo vaikuttaisi sovitellun päivärahan määrään vasta 1 000 markkaa ylittävältä osalta.

Lakialoitteessa LA 14/2000 vp ehdotetaan, että vapaaehtoisista pelastustehtävistä saatuja palkkioita otettaisiin huomioon työttömyys-etuutta määrättäessä.

Lakialoitteessa LA 186/2000 vp ehdotetaan, että aiemmin maatalousyrittäjänä toiminutta henkilöä tai hänen perheenjäsentään ei katsottaisi päätoimiseksi yrittäjäksi, jos maatalouden harjoittaminen on olennaisesti muuttunut eikä maatalousyrittäjä enää työllistä häntä päätoimisesti.

Lakialoitteessa LA 32/2001 vp ehdotetaan, että työttömyyspäivärahan ja työmarkkinatuen edellytyksenä oleva palkansaajan työssäolo täytyisi nykyisen 43 viikon sijasta 34 viikon työssäololla.

Lakialoitteessa LA 55/2001 vp ehdotetaan, että työttömyyspäivärahan ja työmarkkinatuen edellytyksenä oleva palkansaajan työssäolo täytyisi nykyisen 43 viikon sijasta 26 viikon työssäololla.

Lakialoitteessa LA 81/2001 vp ehdotetaan, että neljänestä lapsesta lähtien maksettava työttömyyspäivärahan ja työmarkkinatuen lapsikortus olisi kustakin 2 euroa päivässä.

Lakialoitteessa LA 43/2002 vp ehdotetaan, että sovitellun päivärahan maksamista koskeva enimmäismääräaika poistetaan.

Lakialoitteessa LA 54/2002 vp ehdotetaan, että työttömyyspäivärahan edellytyksenä olevan työssäoloehdon täyttymistä koskeva tarkastelujakso pidennetään nykyisestä 24 kuukaudesta 36 kuukauteen.

Lakialoitteessa LA 71/2002 vp ehdotetaan, että työttömyyspäivärahan edellytyksenä olevan työssäoloehdon tarkastelujakso pidennetään nykyisestä 24 kuukaudesta 30 kuukauteen ja työsoloehto täytyisi nykyisen 43 viikon sijasta 34 viikon työssäololla.

Lakialoitteessa LA 80/2002 vp ehdotetaan, että työmarkkinatukea saavalle kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvalla maksettaisiin ylläpitokorvausta seitsemän euroa päivältä eli sama

määrä kuin toimeentulotukea saavalle kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvalla.

Lakialoitteessa LA 90/2002 vp ehdotetaan, että kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvalla työmarkkinatukea saavalle maksettaisiin ylläpitokorvausta seitsemän euroa aktivointisuunnitelman mukaiselta osallistumispäivältä.

Lakialoitteessa LA 129/2002 vp ehdotetaan, että oikeus työttömyyspäivärahan lisäpäiviin olisi 57 vuotta täyttäneellä siitä riippumatta, onko työnhakija syntynyt ennen vuotta 1950 tai myöhemmin.

Toimenpideoitteet

Toimenpideoitteessa TPA 182/2000 vp ehdotetaan, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin, joilla parannetaan ja selkeytetään yrittäjien ja yrittäjäperheen jäsenten mahdollisuutta saada ansiosidonnaista työttömyyspäivärahaa, koulutusta ja koulutuspäivärahaa.

Toimenpideoitteessa TPA 245/2000 vp ehdotetaan, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin työttömyysturvalain muuttamiseksi niin, että työntekijät tulevat samanarvoiseen asemaan työssäoloehdot määriteltäessä riippumatta korvauksen maksajasta työkyvyttömyystapauksissa.

Toimenpideoitteessa TPA 267/2000 vp ehdotetaan, että hallitus mahdollisimman pikaisesti valmistelee työttömyysturvalain muutosesityksen, jolla vapaapalokuntien maksamat vähäiset harjoitus- ja hälytysvalmiuskorvaukset jätetään työttömyysturvapäivärahojen sovittelun ulkopuolelle.

Toimenpideoitteessa TPA 201/2001 vp ehdotetaan, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin sovitellun työttömyysetuuden sovittelujakson lyhentämiseksi yhteen viikkoon, jotta työtön voisi helpommin solmia lyhytkestoisia työsuhteita.

Toimenpideoitteessa TPA 204/2001 vp ehdotetaan, että hallitus tuo vielä tämän vuoden aikana lakiesityksen, jolla työmarkkinatuen tarveharkinnasta poistetaan puolison tulot ja tarveharkinta kohdistuisi vain työttömän omiin tuloihin.

Toimenpideoitteessa TPA 128/2002 vp ehdotetaan, että hallitus ryhtyy välittömästi toi-

miin kuntouttavan työtoiminnan ylläpitokorvauksen määrän yhdenmukaistamiseksi työhal-

linnon muissa aktivointitoimenpiteissä maksettavan ylläpitokorvauksen kanssa.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Hallituksen esityksellä työttömyysetuuksia koskevaa lainsäädäntöä selkeytetään rakenteellisesti, sanonnallisesti ja käsitteellisesti ja työttömyysajan toimeentuloa koskevat säännökset kootaan yhteen lakiin. Esityksen tarkoitus on selkeyttää lainsäädäntöä myös siten, että vakiintunut tulkintakäytäntö on otettu huomioon uudistetuissa säännöksissä. Valiokunta painottaa, että yhtenäinen tulkintakäytäntö näin keskeisen toimeentuloturvaan koskevan lainsäädännön soveltamisessa on työnhakijoiden yhdenvertaisuuden kannalta ensiarvoista, mikä tulee ottaa huomioon laadittaessa soveltamisohjeita työttömyysturvan toimeenpanijoille.

Ehdotettujen muutosten tavoitteena on kehittää työttömyysturvaa ja työvoimapolitiikkaa työssöpysymistä, työkykyä ja työllistymistä tukevaan suuntaan. Muutokset merkitsevät monien työttömien aseman parantumista, kun ansioturvalle pääsy helpottuu, lyhytaikaisen koko-aikatyön vastaanotto tulee kannattavammaksi ja työttömyysturvan toimivuus paranee.

Ansiosidonnaiselle työttömyysturvalle pääsy helpottuu, kun työssäoloehto lyhennetään paluuehdon osalta. Ansioturvalle pääsyä koskevan työnteon keston tarkastelujakso pitenee 28 kuukauteen ja ansioturvalle palaaminen edellyttää jatkossa entisen 43 viikon työskentelyn sijasta 34 viikon työskentelyä. Valiokunta toteaa, että mainitut ansioturvan saantia helpottavat muutokset vähentävät tarvetta turvautua toimeentulotukeen ja ovat siten toimia, jotka osaltaan vähentävät köyhyyttä.

Lyhytaikaisen työn vastaanottaminen tulee kannattavammaksi, koska yli kahden viikon koko-aikatyöt jäävät pois sovitellun päivärahan piiristä ja lomakorvausten jaksotusta muutetaan. Sovitellun päivärahan maksaminen mahdollistetaan myös ennakkomaksuna. Osa-aikatyötä tekevien päivärahan perustaksi voidaan ehdotuk-

sen mukaan ottaa ansiot kahdesta tai useammasta työstä 40 viikottaiseen työtuntiin asti. Päivärahan perusteena olevia ansioita voidaan tietyissä tilanteissa korottaa indeksillä, jos ansiot ovat useita vuosia aikaisemmalta ajalta. Tämä parantaa turvan tasoa muun muassa lastenhoitojaksojen jälkeen sekä osa-aika- tai osatyökyvyttömyyseläkkeen lakatessa. Takautuvasti myönnettujen työkyvyttömyyseläkkeiden aiheuttamista työttömyysturvan takaisinperinnöistä luopuminen merkitsee pientä työkyvyttömyyseläkettä saavien asemaan selvää parannusta.

Valiokunta toteaa, että säännösten kokoaminen yhteen lakiin on toteutettu säilyttämällä työttömyysturvan keskeisimmät periaatteet voimassa olevan lainsäädännön mukaisina. Vaikka uudistus pääsääntöisesti on lainsäädäntötekniinen, sisältyy esitykseen useita, muun muassa perusoikeussäännösten uudistamisesta johtuvia sisällöllisiä muutoksia nykyiseen lainsäädäntöön. Esityksen liittyminen valtion talousarvioesitykseen on kuitenkin vaatinut sen käsittelyä talousarvioesityksen edellyttämässä kireässä aikataulussa.

Esitykseen sisältyy arvio uudistuksen vaikutuksista eri kansalaisryhmien asemaan. Valiokunta pitää puutteena, ettei esitykseen sisälly uudistuksen sukupuolivaikutusten arviointia, koska työttömyysturvassa on useita sellaisia säännöksiä, jotka käytännössä kohdistuvat eri tavoin työttöminä oleviin naisiin ja miehiin.

Yrittäjien työttömyysturva

Yrittäjillä on ollut vuodesta 1995 lähtien mahdollisuus vakuuttaa itsensä työttömyyttä varten yrittäjille tarkoitetuissa työttömyyskassoissa. Laissa määritellään yrittäjän käsite ja edellytykset, joiden täytyessä yrittäjällä on oikeus paitsi peruspäivärahaan myös vapaaehtoiseen yrittäjäkassan jäsenyyteen perustuvaan ansiosidonnaiseen päivärahaan. Oikeus päivärahaan edellyt-

tää yrittäjän työssäoloehdon täyttymistä ja ansioon suhteutetun päivärahan saaminen edellyttää, että työssäoloehto on täyttynyt kassan jäsenyysaikana. Lakiehdotus ei merkitse muutoksia nykytilaan näissä yrittäjien työttömyysturvan keskeisissä edellytyksissä.

Lakiehdotukseen sisältyy aloittavia yrittäjiä varten säännökset niin sanotusta jälkisuojasta. Jos työtön, joka saa työttömyyspäivärahaa palkansaajan työssäoloehdon täyttymisen perusteella, aloittaa yritystoiminnan, hänen oikeutensa palkansaajan päivärahaan jatkuu, jos yritystoiminta päättyy ennen kuin 18 kuukautta on kulunut sen aloittamisesta. Palkansaajana hankittua työssäoloehtoaa voidaan yrittäjäksi ryhtyvälle lukea yrittäjän työssäoloehtoon kuuden kuukauden ajalta. Säännösten tarkoitus on turvata ja kannustaa siirtymistä palkansaajasta yrittäjäksi. Kannustavuuden edistämiseksi päätoimisen yrittäjyyden määrittelyä on lakiehdotuksessa ehdotettu väljennettäväksi tilanteissa, joissa yrittäjän perheenjäsen työskentelee satunnaisesti yritystoiminnassa. Säännöstä sovellettaisiin perheenjäseniin, joilla ei ole omistukseen tai asemaan perustuvaa määräysvaltaa yrityksessä. Soveltamiskäytännössä on yrittäjän perheenjäsenen asema ollut ongelmallinen erityisesti sellaisissa tilanteissa, joissa yritystoiminta on supistunut sillä tavoin, että siitä ei enää riitä työtä perheenjäsenille. Vastaavasti rajanveto-ongelmia on esiintynyt sen suhteen, onko yritystoiminta katsottava sivutoimiseksi tai onko perheen yritystoiminta esteenä sille, että puoliso vastaanottaisi kokoaikaisen yrityksen ulkopuolisen työn. Soveltamiskäytännön yhtenäistämiseen tulisi kiinnittää erityistä huomiota.

Valiokunta pitää ehdotukseen sisältyviä yrittäjien asemaa työttömyystilanteissa parantavia ehdotuksia myönteisinä. Valiokunta toteaa kuitenkin, että yhdenvertaisuuden kannalta on ongelmallista, että edellä kuvattua vastaavaa jälkisuojaoikeutta ei ole yrittäjäkassan jäsenellä, joka yritystoiminnan lopetettuaan siirtyy palkkatyöhön ja palkansaajakassaan, eikä yrittäjäkassan jäsen voi kassasta erottuaan ja siirtyessään palkansaajakassan jäseneksi vastaavasti lukea hyväkseen yrittäjäkassasta hankkimaansa

vakuutus- ja työssäoloaika. Palkansaajaksi ryhtyvä yrittäjä saa 5 luvun 5 §:n mukaan lukea hyväkseen palkansaajan työssäoloehtoon 11 viikkoa yrittäjäkassan aikaisesta työnteostaan.

Työelämän muutosten johdosta palkkatyön ja yrittäjyyden välinen ero on jatkuvasti pienentynyt. Kun työntekemuodot ovat muuttuneet ja kun lisäksi työttömäksi jääneitä palkansaajia kannustetaan aktiivisesti ryhtymään yrittäjiksi, tulisi myös työttömyysturvan valiokunnan näemyksen mukaan olla neutraali siten, että työttömyysturvan saaminen ei riippuisi siitä, onko työtä tehty yrittäjänä vai palkansaajana. Valiokunta pitää välttämättömänä, että yrittäjien työttömyysturvaa pyritään pikaisesti parantamaan. Valiokunta ehdottaa asiasta lausumaa (*Valiokunnan lausumaehdotus 1*).

Työttömyysturvan lisäpäiväoikeus

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen yksityisalojen työeläkkeitä koskevien säännösten uudistamisesta (HE 242/2002 vp), johon esitykseen sisältyy ehdotus ikääntyneiden henkilöiden pitkäaikaisen työttömyysturvan siirtämisestä eläkejärjestelmästä työttömyysturvajärjestelmään. Työttömyyseläke ehdotetaan lakkautettavaksi vuonna 1950 tai sen jälkeen syntyneiltä henkilöiltä, ja eläke korvataan oikeudella työttömyyspäivärahaan 65 vuoden iän täyttämiseen saakka. Oikeus työttömyysturvan lisäpäiviin olisi 59 vuoden iän jälkeen, ja lisäpäiviin oikeutuilla olisi mahdollisuus jäädä 62 vuoden iästä alkaen alentamattomalle vanhuuseläkkeelle. Työttömyyseläkkeen poistamisen tilalle tuleva lisäpäiväjärjestelmä ei koskisi yrittäjiä eikä työmarkkinatuen piirissä olevia työttömiä. Yrittäjä voisi jäädä vanhuuseläkkeelle kuten muutkin 62-vuotiaana, mutta eläkkeeseen tehtäisiin tällöin varhennusvähennys toisin kuin työttömyyspäivärahan lisäpäiviltä eläkkeelle siirtyvällä palkansaajalla. Ehdotukset merkitsevät ikääntyneiden yrittäjien osalta työttömyysaikaisen ansioturvan heikennystä.

Ehdotuksen mukaan työttömyysturvaan liittyvien lisäpäivien aikaisen päivärahan ansio-osa maksettaisiin korotettuna pitkään työelämässä olleille, joilla on työssäoloaika vähintään 20

vuotta ja palkansaajakassan jäsenyyttä vähintään viiden vuoden ajalta. Korotettua päivärahaa maksettaisiin vain ansiosidonnaisen työttömyysturvan piirissä oleville.

Valiokunta toteaa, että edellä kuvatut ikääntyneiden työttömyysturvaan ehdotettavat muutokset heikentävät osin nykyisen turvan tasoa erityisesti yrittäjien, mutta myös niiden palkansaajien osalta, jotka eivät täytä ansiosidonnaisen turvan saamisen edellytyksiä. Valiokunta pitää tärkeänä, että yrittäjien oikeus työttömyysturvan lisäpäiviin samoin kuin peruspäivärahalla sekä työmarkkinatuella olevien oikeus ehdotettua parempitasoiseen työttömyysturvaan lisäpäivien aikana pikaisesti selvitetään. Valiokunta ehdottaa asiasta lausumaa (*Valiokunnan lausumaehdotus 2*).

Erorahan korvaaminen korotetulla ansiosalla

Lakiehdotuksen 6 luvun 3 §:n mukaan työttömyyspäivärahan ansio-osa maksetaan korotettuna, jos henkilö on menettänyt työnsä taloudellisista ja tuotannollisista syistä taikka vastaavista julkisen alan syistä. Ansio-osa maksetaan korotettuna vakiintuneesti työelämässä olleelle, jolla on työssäoloaikaa vähintään 20 vuotta ja joka ennen työn menettämistä on ollut palkansaajakassan jäsen vähintään 5 vuotta.

Ansio-osan korotus korvaisi nykyisen lainsäädännön mukaisen erorahan. Ehdotuksen ero erorahaan verrattuna on siinä, että erorahaan oikeutettuja ovat olleet myös peruspäivärahan piirissä olevat. Heidän osaltaan ehdotus merkitsee työttömyysturvan heikennystä. Valiokunta pitää välttämättömänä, että pikaisesti selvitetään, miten mainitusta heikennyksestä aiheutuvat ongelmat korjataan. Valiokunta ehdottaa asiasta lausumaa (*Valiokunnan lausumaehdotus 2*).

Työmarkkinatuen tarveharkinta

Työmarkkinatuki on tarveharkintainen etuus, jossa harkinta ulottuu työttömän omien tulojen lisäksi myös hänen puolisonsa tuloihin. Työmarkkinatukeen on sisällynyt tällainen tarveharkinta alusta alkaen. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan todennut, ettei ehdotuksen mu-

kainen tarveharkinta ole vaivatta sopusoinnussa perusoikeuksien yksilöllisen luonteen kanssa. Perustuslain kanssa parhaiten sopusoinnussa on järjestely, jossa tarveharkinta kohdistuu vain työttömän omiin tuloihin. Sosiaali- ja terveystoimi yhdyttyä perustuslakivaliokunnan näkemykseen.

Sosiaali- ja terveystoimi kiinnittää lisäksi huomiota siihen, että työmarkkinatukeen liittyvä tarveharkinta käytännössä — miesten ja naisten palkkatason eroista johtuen — kohdistuu erityisesti työttömiin naisiin. Tarveharkintaa koskeva säännös kohtelee sinänsä puolueettomasti naisia ja miehiä, mutta käytännössä yleisempää on, että työtön nainen jää ilman tukea tai vähennetyn tuen varaan työssäkäyvästä puolisostaan johtuen ja työtön mies saa tuen puolisonsa työssäkäynnistä huolimatta. Tarveharkinnan poistamista puoltavat näin myös sukupuolten tasa-arvoon liittyvät näkökohdat. Valiokunta edellyttääkin, että pikaisesti ryhdytään toimenpiteisiin työmarkkinatuen puolison tuloihin ulottuvan tarveharkinnan poistamiseksi. Valiokunta ehdottaa asiasta lausumaa (*Valiokunnan lausumaehdotus 3*).

Osittainen työmarkkinatuki

Työmarkkinatuki maksetaan voimassaolevan lain mukaan osittaisena eli 60 prosentin suuruusena muutoin lasketusta määrästä vanhempiensa taloudessa asuvalle henkilölle, joka ei ole täyttänyt työssäoloahtoa. Alennusta työmarkkinatuen määrään ei tehdä silloin, kun henkilö osallistuu työvoimapolitiittiseen toimenpiteeseen tai kuntouttavaan työtoimintaan. Ehdotetun lain 9 luvun 6 §:ään sisältyy vastaava säännös. Perustuslakivaliokunta on todennut, että säännös on perusoikeuksien yksilöllisen luonteen näkökulmasta kovin kaavamainen. Perustuslakivaliokunta on edellyttänyt lakiehdotusta muutettavaksi niin, että työmarkkinatuen määrän alentaminen suhteutetaan kyseisen työnhakijan todelliseen taloudelliseen tilanteeseen vanhempiin nähden, joiden taloudessa hän elää. Kannanotto edellyttää osittaisen työmarkkinatuen muuttamista tarveharkintaiseksi. Sosiaali- ja terveystoimi ehdottaa edellytetyn muutoksen teke-

mistä. Valiokunta huomauttaa, että nyt toteutettava perustuslakivaliokunnan edellyttämän tarveharkinnan lisääminen lähentää työmarkkinatukea toimeentulotukeen.

Sovitelu päiväraha

Lakiehdotuksen 4 luvun 6 §:n mukaan soviteltua työttömyysetuutta maksetaan enintään 36 kuukauden ajalta. Enimmäisaika on sama kuin nykyisessä lainsäädännössä, johon 36 kuukauden raja säädettiin vuonna 1999 tehdyllä työttömyysturvalain muutoksella (1324/1999). Enimmäisaika täyttyy ensimmäisten soviteltua päivärahaa saavien osalta maaliskuun lopussa 2003. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan keväällä 2003 ensimmäisaika täyttyy 1 000:lta päivärahan saajalta, joista miltei 4/5 on naisia ja noin puolet 50 vuotta täyttäneitä. Soviteltua päivärahaa yli kahden vuoden ajan saaneiden yleisin työ on kiinteistöhoito- ja siivoustyö. Sovitellun päivärahan yleisin peruste on osa-aikatyö. Vain vähäisessä määrin perusteena on työn saattamisuus tai yritystoiminta.

Osana juuri solmittua tulopoliittista kokonaisratkaisua hallitus on sitoutunut siihen, että sosiaali- ja terveysministeriön johdolla selvitetään kolmikantaisesti se, jatketaanko sovitellun päivärahan maksamista niille henkilöille, joilla 36 kuukauden enimmäismaksuaika on täyttynyt. Selvitystyön määräaika on 31.5.2003. Valiokunta ei kuitenkaan pidä kohtuullisena sitä, että osa soviteltua päivärahaa saavista putoaa päivärahoikeuden ulkopuolelle ennen edellä mainitun työryhmän mahdollisten ratkaisuehdotusten toteutumista. Tästä syystä valiokunta ehdottaa voimaantulosäännöksessä, että sovitellun päivärahan maksamista jatketaan vuoden 2003 syyskuun loppuun myös niiden henkilöiden osalta, joiden kohdalla enimmäiskesto koskeva aika ennen mainittua ajankohtaa täyttyy.

Työssäkäyntialue

Perustuslakivaliokunta ja työ- ja tasa-arvoasiainvaliokunta ovat lausunnoissaan kiinnittäneet huomiota kysymykseen työssäkäyntialueesta ja velvollisuuteen ottaa vastaan työ työssäkäyntialueella. Perustuslakivaliokunta on erityi-

sesti kiinnittänyt huomiota tilanteisiin, joissa työmatkojen johdosta työhön käytetty aika suhteessa työstä saatuihin alhaisiin ansioihin on kohtuuton. Sosiaali- ja terveysvaliokunta toteaa, että työssäkäyntialueen määrittelyllä on yhteys kansalaisten tasavertaiseen kohteluun; työttömyysturvan saajalta ei voida edellyttää työssäkäynnin esteiden poistamista laajemmin kuin mitä hänen asuinpaikaltaan työssäkävät yleisesti menettelevät. Samankin työssäkäyntialueen sisällä voi — muun muassa julkisen liikenteen puuttumisesta johtuen — olla tilanteita, joissa työn vastaanottovelvollisuus esimerkiksi liikkumisesteiden poistamisesta aiheutuvien kustannusten tai työpäivän pituuden vuoksi voi olla kohtuuton. Sosiaali- ja terveysvaliokunta korostaa, että perustuslain kansalaiselle turvaamaa oikeutta vapaasti valita asuinpaikkansa tulee yksittäistapauksessa suojata siten, että säännöstä työssäkäyntialueesta ja siihen liittyvästä työn vastaanottovelvoitetta sovelletaan työnhakijan perusoikeuksia korostavalla tavalla.

Työttömyysturvan ja opintotuen yhteensovittaminen

Työ- ja tasa-arvoasiainvaliokunta on launnonsaan pitänyt tärkeänä tavoitetta turvata opiskelevalle työttömälle mahdollisuus saada joko työttömyysturvaa tai opintotukea omaehtoisen opiskelun ajalta. Valiokunta on katsonut, että ongelmia voi syntyä muun muassa avoimessa korkeakoulussa taikka niin sanotussa muuntokoulutuksessa opiskelevan henkilön etuuskysymyksissä.

Avoimen yliopiston opinnot on yleisesti järjestetty sivutoimisesti suoritettaviksi, jolloin opintojen ohessa voi olla joko työssä tai työttömyysetuuden saajana. Avoimen yliopiston opinnot eivät pääsääntöisesti ole opintotukeen oikeuttavia, koska opiskelu ei ole tutkintoon johtavaa. Kuitenkin henkilö, jolla on opiskeluoikeus yliopistossa tai ammattikorkeakoulussa, voi saada opintotukea myös harjoittaessaan tutkintonsa kuuluvia opintoja ja tutkintoon kuuluvaa avoimessa yliopistossa koskevaa opiskelua kohdellaan työttömyysturvan saamisedellytysten osalta kuten muutakin opiskelua. Jos opintojen laajuus on keskimäärin vähintään kolme opinto-

viikkoa kuukaudessa tai 25 tuntia viikossa, opiskelua pidetään päätoimisena. Muuntokoulutuksessa eli ammattikorkeakouluissa opiskelevien, aiemman opistotasaisen koulutuksen suorittaneiden opiskelijoiden, opinnot oikeuttavat pääsääntöisesti opintotukeen. Opintotuki voi kuitenkin jäädä saamatta, jos henkilökohtainen opintosuunnitelma ei sisällä opintoja riittävässä määrin. Muuntokoulutuksessa olevien opintosuunnitelmia ei aina ole mahdollista rakentaa opintotukeen oikeuttaviksi. Näin käy esimerkiksi silloin, kun opintoryhmään kuuluu sekä työssä olevia että työttömiä opiskelijoita. Valiokunta toteaa, että muuntokoulutuksessa olevien opintosuunnitelmat olisi tarkoituksenmukaista rakentaa sellaisiksi, että oikeus opintotukeen täyttyy.

Valiokunta toteaa, että laadittaessa uutta soveltamisohjetta työttömyysturvan toimeenpanijoille tulee kiinnittää huomiota siihen, että ohjeistus olisi selkeä siltä osin, millainen vaikutus opinnoilla on työttömyysturvan saamiseen. Valiokunta pitää tärkeänä tavoitteena, että työttömyysturvalain ja opintotukilainsäädännön päätoimisen opiskelun määritelmät olisivat mahdollisimman yhdenmukaiset, jotta tulkintatilanteilta vältyttäisiin ja opiskelijoiden yhdenvertaisuus etuuksien saamisessa toteutuisi. Valiokunta ehdottaa asiasta lausumaa (*Valiokunnan lausumaehdotus 4*).

Muita huomioita

Lakiehdotuksen 2 luvun 8 §:n mukaan työnhakijalle on työtä tai koulutusta tarjottaessa varattava kohtuullinen aika lastenhoidon järjestämiseen. Soveltamiskäytännössä kohtuullista aikaa on tulkittu muutamaksi viikoksi, pääsääntöisesti kahdeksi viikoksi. Valiokunta toteaa, että lasten päivähoidosta annetun lain (36/1973) mukaan kunnalla on velvollisuus hoitopaikan järjestämiseen, jos lapsen huoltaja hakee lapselleen kunnan järjestämää hoitopaikkaa. Jos kunta ei järjestä lapselle hoitopaikkaa työvoimaviranomaisen edellyttämässä kohtuullisessa ajassa, kohdistuvat negatiiviset seuraamukset työnhakijaan työttömyysturvan menetyksenä. Pääsääntöisesti nämä seuraamukset kohdistuvat naisiin, jolloin

säännös tosiasiallisesti toimii naisia syrjivänä. Valiokunta katsoo, että työvoimaviranomaisten ja kuntien sosiaaliviranomaisten välillä tulisi olla nykyistä toimivampi yhteistyö, jotta eri järjestelmien erilaiset käytännöt eivät johtaisi työttömän työnhakijan etuuden menetykseen. Valiokunta katsoo, että työvoimaviranomaisen on pidättäydyttävä langettamasta työttömälle työnhakijalle etuuden menetystä siksi ajaksi, jonka kunta tarvitsee hiotopaikan järjestämiseksi. Etuuden epäminen tilanteessa, jossa työnhakija ei itse voi vaikuttaa lapsen hoitopaikan järjestykseen, on hakijan kannalta kohtuuton. Valiokunta ehdottaa asiasta lausumaa (*Valiokunnan lausumaehdotus 5*).

Työmarkkinatuessa säilyy 8 luvun 4 §:n mukaisesti viiden kuukauden odotusaika ammatillista koulutusta vailla olevalla työnhakijalla, joka ei ole täyttänyt työssäoloahtoa. Vaikka viiden kuukauden odotusaika perustuu tavoitteeseen kannustaa nuoria hakeutumaan ammatilliseen koulutukseen, viiden kuukauden odotusaika ja mahdollinen kieltäytymisestä johtuva karenssi sekä omavastuu aika johtavat yhdessä varsin pitkään korvauksettomaan jaksoon. Sosiaali- ja terveystoimi toteaa, että pitkiin odotusaikoihin ja karensseihin johtavien tilanteiden taustalla saattaa olla nuoren terveyteen liittyviä ongelmia, jotka ensisijaisesti edellyttävät asianmukaisia tutkimuksia ja kuntoutusta. Korvauksettomien jaksojen tarkoituksenmukaisuutta tulisi jatkossa arvioida ottaen huomioon myös niiden yhteys köyhyysongelmiin. Valiokunta kiinnittää huomiota myös lakiehdotukseen sisältyvän päivärahan enimmäissuuruutta koskevan 90 prosentin säännön tuomaan ongelmaan useampilapsisille, pientä ansiosidonnaista työttömyyspäivärahaa saaville työttömille.

Työttömien työllistäminen

Valiokunta toteaa, että työttömyysetuuden saajat ovat henkilöitä, jotka ovat jääneet vaille hakemaansa työtä. Työn hakijoiden kannalta ensisijaista olisi työllistyä ammattitaitonsa ja -kykynsä mukaiseen työhön. Työvoimahallinnon toimenpiteiden riittävyys ja oikea kohdentuminen vaikuttavat keskeisesti siihen, missä määrin

työnhakijat jäävät työttömyysturvan varaan ja miten kauan työttömyysturvan varassa pysytään.

Työttömät työnhakijat tarvitsevat lisääntyvästi räätälöityjä ja yksilöllisiä työllistymissuunnitelmia sekä kannustimia suunnitelmiansa toteutumiseen. Myös työttömyysturvaetuuksien myöntämisessä tärkeämpää olisi työnhakijan aktiivisuuden palkitseminen etuuksin kuin työntekijän rankaiseminen negatiivisten sanktioiden kautta. Työnhakijan kannalta negatiiviset sanktiot vaikuttavat kielteisesti myös työnhakijan ja työvoimaviranomaisen väliseen asiakassuhteeseen. Työvoimahallinnon viranomaisten tulisi voida keskittyä tukemaan työnhakijan työllistymispyrkimyksiä eikä ensisijaisesti kohdistamaan häneen kontrollia valvovana viranomaisena. Valiokunta korostaa asiakaslähtöisen lähestymistavan merkitystä ja asiakkaan yksilöllisten tarpeiden ja oikeuksien huomioon ottamista työllistämistoimia suunniteltaessa.

Nuorten koulutukseen ohjaaminen ja työllistäminen on sekä nuorten että yhteiskunnan edun kannalta erityisen tärkeää. Nuoren yksilölliseen urasuunnitteluun ja ohjaamiseen hänelle sopivaan koulutukseen, työharjoitteluun tai muulle hänelle soveltuvalle työllistymispolulle tulee erityisesti suunnata voimavaroja. Peruskoulun tai ammattikoulutuksen keskeyttäneiden nuorten asema on varsin heikko työmarkkinoilla. Opintojensa keskeyttäneiden nuorten auttaminen heille sopivaan koulutus- tai työllistymispolkuun on välttämätöntä syrjäytymisen torjumiseksi.

Ikääntyvien pitkäaikaistyöttömien joukossa on henkilöitä, jotka tarvitsevat työvoima- ja sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisten sekä Kansaneläkelaitoksen kanssa yhteistyössä laadittavia kuntoutus- tai hoitosuunnitelmia. Näiden henkilöiden tukemiseen tarvitaan erityistoi-
menpiteitä. Valiokunta pitää tärkeänä, että vuonna 1950 ja sen jälkeen syntyneiden pitkäaikaisyöttömyyttä pyritään tehokkaasti ehkäisemään, jotta työttömyyseläkkeen poistaminen ei johda pitkäaikaisesti työmarkkinatuen varaan jäämiseen.

Pitkäaikaistyöttömien väliinpuotoamistilanteita eri etuusjärjestelmissä tulee pyrkiä estämään.

Esimerkiksi erityisen painavaksi syyksi työttömyysetuuden myöntämisessä yli kolme kuukautta takautuvasti voidaan katsoa sairauspäiväraha- tai työkyvyttömyyseläkehakemuksen tai -valituksen hylkääminen silloin, kun hakija täyttää muut työttömyysetuuden ehdot. Valiokunta pitää tarpeellisena selvittää, miten eri etuusjärjestelmien hakemusmenettelyä kehittämällä voitaisiin välttää väliinpuotoamistilanteita. Viitaten perustuslakivaliokunnan lausuntoon valiokunta katsoo, että työkyvyttömyyden aikana tapahtuvia väliinpuotoamistilanteita ehkäistään parhaiten ensisijaisesti sairausvakuutus- ja eläkelainsäädäntöä korjaamalla.

Valiokunta toteaa, että työttömyysetuusjärjestelmään tulee pyrkiä kannusteiden kautta löytämään malleja, jotka kannustavat passiivisen työttömyyden sijasta aktiiviseen hakeutumiseen koulutukseen tai työmarkkinoille.

Yksityiskohtaiset perustelut

1. Työttömyysturvalaki

1 luvun 2 §. Etuudet

Valiokunta ehdottaa säännöstä selkeytettäväksi siten, että ensimmäisessä momentissa todetaan tämän lain mukaiset etuudet ja 2 ja 3 momentissa kunkin etuuden keskeisimmät saamisedellytykset.

1 luvun 5 §. Määritelmät

Jäljempänä valiokunta ehdottaa 8 luvun 2 §:ään työssäolovelvoitetta koskevaa muutosta, joka edellyttää täsmennystä työssäolovelvoitteen määritelmään pykälän 1 momentissa.

2 luvun 4 §. Yritystoiminta

Valiokunta ehdottaa yritystoiminnan aloittamista sekä lopettamista ja keskeyttämistä koskevien perusteiden lisäämistä lakiin. Lain 2 luvun 4 §:n 2 momenttia täsmennettäisiin säännöksellä, jonka mukaan yritystoiminnan voidaan pääsääntöisesti katsoa tätä lakia sovellettaessa alkavan tuotannollisen tai taloudellisen toiminnan alkaessa. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin

säättää erityisistä syistä, joilla toiminnan alkamisajankohtana voitaisiin pitää aikaisempaa hetkeä. Tällaisia perusteita olisivat voimassa olevan työttömyysturvan saamisen työvoimapolitiittisista edellytyksistä annetun asetuksen (1368/1990) 5 §:ää vastaavasti poikkeuksellisen työllistävät yritystoiminnan valmisteluun liittyvät toimet sekä yrityksen rekisteröinti kaupparekisteriin.

2 luvun 5 §. Yritystoiminnan päättymisen ja keskeytyminen

Yritystoiminnan päättymistä ja keskeytymistä koskevan 2 luvun 5 §:n 1 momentti ehdotetaan jaettavaksi kahdeksi momentiksi. Uudessa 1 momentissa säädettäisiin todistettavasta lopettamisesta ja keskeyttämisestä. Vastaavasti uudessa 2 momentissa säädettäisiin aiemmin päätoimisen yritystoiminnan muuttumisesta sivutoimiseksi, jolloin se ei olisi enää esteenä työttömyysetuuden saamiselle. Yritystoiminta tai oma työ katsottaisiin aina lopetetuksi, jos yritys on asetettu konkurssiin tai jos henkilön työkyky on niin olennaisesti alentunut, ettei hän kykene aiemmassa toiminnassa päätoimisesti työskentelemään. Yritystoiminnan keskeyttämisenä pidettäisiin menettelyä, jonka perusteella on pääteltävissä, ettei tuotannollista tai taloudellista toimintaa jatketa. Tähän viittaavia selvityksiä, joista säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella, ovat esimerkiksi osakeyhtiön asettaminen selvitystilaan, muussa yhtiössä tehty sopimus yhtiön purkamisesta sekä ammatinharjoittajan viranomaisille ja eläkelaitoksille tekemät ilmoitukset ja luopuminen toimitiloista. Lakiin otettavat perusteet ja niitä täydentävät valtioneuvoston asetuksen säännökset vastaisivat asiassällöltään työttömyysturvan saamisen työvoimapolitiittisista edellytyksistä annetun asetuksen 5 a §:ää, eivätkä ne siten merkitse muutosta voimassaolevaan lainsäädäntöön.

Pykälän 2 momentissa määriteltäisiin perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaisesti esitystä täsmällisemmin, milloin henkilön on katsottava vakiintuneella työllä yrityksen ulkopuolella osoittaneen, ettei yritystoiminta ole esteenä kokoaikatyön vastaanottamiselle. Työsuhteelta

muuhun kuin omaan yritykseen edellytettäisiin kokoaikaisuutta, ja sen tulisi kestää työttömyysturvan työssäoloa vastaavat 10 kuukautta. Työmarkkinoilla työntekomuodot ovat muuttuneet ja pirstoutuneet siten, että varsinkin ammatinharjoittajat saattavat tehdä omaa työtä vuoroin palkansaajina ja yrittäjinä. Tämä otettaisiin säännöksessä huomioon siten, että työsuhteen tulisi olla yritystoimintaan liittymätön.

2 luvun 10 §. Pätevä syy työstä eroamiseen

Valiokunta ehdottaa pykälän 1 momenttiin lisäystä, jonka mukaan pätevä syy työstä eroamiseen olisi — vastaavasti kuin saman luvun 12 §:ssä säädetyissä työstä kieltäytymistilanteissa — silloin, kun työtä ei hakijan työkyky huomioon ottaen voida pitää hänelle sopivana.

2 luvun 11 §. Työmarkkinoilta poissaolo

Valiokunta ehdottaa pykälän 2 momentissa olevan työmarkkinoilta poissaoloa koskevan säännöksen muuttamista siten, että päteväksi syyksi olla poissa työmarkkinoilta hyväksyttäisiin myös kuntoutus, vammaisen tai vanhuksen hoito sekä vapausrangaistus. Muutoksenhakuasteiden soveltamiskäytännössä vapausrangaistus on käytännössä todettu päteväksi syyksi. Nykyisen soveltamiskäytännön mukaan aika, jolta henkilö on saanut kansaneläkelain mukaista kuntoutustukea taikka täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettavaa määräaikaista etuutta jonkin muun lain nojalla, on hyväksyttävä syy olla poissa työmarkkinoilta. Lähtökohtaisesti kuntoutus, samoin kuin vammaisen tai vanhuksen hoito omaishoidon tuella, sinänsä on momentissa mainittaviin syihin rinnastettava muu verrattava syy, mutta selvyiden vuoksi se ehdotetaan lisättäväksi lakiin.

2 luvun 13 §. Ammattitaitosuoja

Valiokunta ehdottaa 3 momentin sanonnallista täsmennystä.

2 luvun 14 §. Alueellinen liikkuvuus

Valiokunta ehdottaa, että 14 §:n 1 momentissa sopivaa asuntoa koskevia säännöksiä täsmennettäisiin. Sopivan asunnon määrittely vastaisi työt-

tömyysturvan saamisen työvoimapolitiittisista edellytyksistä annetun asetuksen 4 §:ää. Momentista poistettaisiin asetuksenantovaltuus tarpeettomana.

2 luvun 15 §. Muu pätevä syy työstä kieltäytymiseen

Valiokunta ehdottaa, että 15 §:ään lisätään uusi 2 ja 3 momentti ja tehdään niistä johtuva tekninen lisäys 4 momentiksi siirtyvään alkuperäiseen 2 momenttiin. Uuden 2 momentin mukaan työnhakijalle olisi varattava 2 luvun 8 §:n 2 momentin mukaisella tavalla kohtuullinen aika lastenhoidon järjestämiseen ja kulkuvaikeuksien poistamiseen sekä muiden työmarkkinoilla olon rajoitusten poistamiseen. Säännöksen tulkinnassa koskien lastenhoidon järjestämistä valiokunta viittaa niihin näkökohtiin, jotka edellä yleisperusteluissa on esitetty. Sekä lastenhoidon järjestämisen että kulkuvaikeuksien poistamisen osalta on työnhakijan tilannetta aina tarkasteltava suhteessa hänelle yksilöidysti tarjottuun työhön. Ilman tapauskohtaista harkintaa työn vastaanottovelvollisuuden soveltaminen saattaa johtaa esimerkiksi asuinpaikan valintaa koskevan perusoikeussäännöksen vastaiseen lopputulokseen.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan kiinnittänyt huomiota siihen, että työn vastaanottamisvelvollisuuden arvioinnissa ovat oleellisia perustuslain 11 §:ssä turvattuun uskonnon ja vakaumuksen vapauteen pohjautuvat henkilökohtaiset sopimattomuuskäsitykset. Uuden 3 momentin mukaan työnhakijalla olisi pätevä syy kieltäytyä uskonnollisen tai omantunnon vakauksensa vastaisesta työstä sekä työstä, johon liittyvät työtehtävät ovat yleisen käsityksen mukaan eettisesti tai moraalisesti arveluttavina pidettäviä taikka joihin ilmeisesti liittyy työntekijään kohdistuvaa häirintää tai epäasiallista kohtelua. Säännöksellä suojattaisiin sellaista uskonnon tai omantunnon vapautta, joka on yleisesti tunnettu ja hyväksytty.

2 luvun 16 §. Koulutuksesta kieltäytyminen tai eroaminen

Perustuslakivaliokunta on edellyttänyt, että lakiin julkisesta työvoimapalvelusta otetaan säännös, jonka mukaan työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen keskeyttämistä koskevaan päätökseen saa hakea valittamalla muutosta. Valitusoikeus vastaisi ammatillisen koulutuksen ja ammatillisen aikuiskoulutuksen opiskelijan oikeutta valittaa erottamispäätöksestä siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Jos päätös kumotaan, opiskelijalla on oikeus jatkaa opintojaan. Pääsääntönä on, ettei päätöstä saa panna täytäntöön, ennen kuin se on lainvoimainen. Painavien syiden perusteella päätös voidaan kuitenkin panna täytäntöön, ennen kuin se on lainvoimainen. Valitusviranomaisen voi tällöinkin määrätä täytäntöönpanon keskeytettäväksi. Valitusmahdollisuuden johdosta 2 luvun 16 §:ää ehdotetaan täydennettäväksi uudella 4 momentilla, jonka mukaan ennen mainitussa valitusasiassa tehtyä lopullista ratkaisua ei voida katsoa, että henkilö on omasta syystään erotettu koulutuksesta.

2 luvun 17 §. Pätevä syy koulutuksesta kieltäytymiseen tai eroamiseen

Valiokunta ehdottaa pykälän 1 momenttiin lisäystä, jonka mukaan työnhakijalla on oikeus erota koulutuksesta, jos koulutus olennaisesti poikkeaa koulutus- tai opetussuunnitelmasta. Julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 6 luvun 8 §:n mukaan koulutukseen osallistuvalla on oikeus saada koulutus- tai opetussuunnitelman mukaista opetusta.

2 luvun 20 §. Työnhakusuunnitelman toteuttaminen

Työnhakusuunnitelman toteuttamista koskevaa 2 luvun 20 §:ää täsmennettäisiin siten, että työnhakusuunnitelman toteuttamisen laiminlyöntinä pidettäisiin vain työnhakijan omasta menettelystä johtunutta suunnitelman toteutumatta jäämistä. Siten oikeutta työttömyysetuuteen ei evättäisi, jos suunnitelma ei toteudu esimerkiksi työvoimaviranomaisen menettelystä tai laiminlyönnistä johtuen.

4 luvun 5 §. Etuuden määrä

Valiokunta ehdottaa pykälän 3 momenttiin lisättäväksi saman sisältöisen päivärahan määrää koskevan säännöksen kuin on pykälän 2 momentissa.

4 luvun 7 §. Sosiaalietuuksien vaikutus työttömyysetuuteen

Valiokunta ehdottaa 2 momenttiin sanonnallista täsmennystä sen selkeyttämiseksi, että momentti viittaa yksinomaan 1 momentissa mainittuihin etuoikeutettuihin tuloihin.

5 luvun 3 §. Palkansaajan työssäoloehto

Työssäoloehdon tarkastelujakson pidentämiseen oikeuttavien hyväksyttävien syiden listaan ehdotetaan lisättäväksi kuntoutus. Nykyisen soveltamiskäytännön mukaan aika, jolta henkilö on saanut kansaneläkelain mukaista kuntoutustukea taikka täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettavaa määräraikaista etuutta jonkin muun lain nojalla, on hyväksyttävä syy olla poissa työmarkkinoilta. Lähtökohtaisesti kuntoutus sinänsä on momentissa mainittuihin syihin rinnastettava muu verrattava syy, mutta selvyiden vuoksi se ehdotetaan lisättäväksi lakiin.

Vastaava lisäys ehdotetaan tehtäväksi 5 luvun 7 §:ään (yrittäjän työssäoloehto) ja 10 pykälään (työssäoloehdon voimassaolo).

5 luvun 4 §. Palkansaajan työssäoloehtoon luettava työ

Henkilö ei ole työttömyysturvan piirissä ennen kuin hän täyttää 17 vuotta. Valiokunta toteaa, että säännöksen tulkinta säilyy ennallaan.

Valiokunta ehdottaa työssäoloehdon karttumista yhdistelmätukityössä muutettavaksi työ- ja tasa-arvoasiainvaliokunnan esittämin tavoin siten, että työssäoloehtoon luetaan puolet niiden kalenteriviikkojen lukumäärästä, joina tehdyn työn palkkauskustannuksiin työnantaja on saanut samalta ajalta työmarkkinatukea ja julkisesta työvoimapalvelusta annetussa laissa tarkoitettua työllistämistukea. Muissa tilanteissa työssäoloehto karttuu täysimääräisesti.

Perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta ehdotetaan pykälään lisättäväksi uusi 6 moment-

ti, jossa täsmennetään sitä, millä perusteilla viikottaisista työaikaedellytyksistä voidaan poiketa.

6 luvun 3 §. Korotetun ansio-osan edellytykset

Valiokunta ehdottaa korotetun ansio-osan maksetuskautta pidennettäväksi 150 päivään. Ehdotus perustuu hallituksen kannanottoon 18.11.2002 tulopoliittiseen sopimukseen liittyen. Hallitus on kannanotossaan esittänyt korotetun ansio-osan enimmäiskeston pidentämistä.

Vastaava pidennys ehdotetaan tehtäväksi 10 luvun 5 §:ssä säädettyyn korotetun koulutuspäivärahan maksukauteen.

6 luvun 4 §. Palkansaajan ansiopäivärahan perusteena oleva palkka

Valiokunta ehdottaa säädösviittauksen täsmenämistä.

6 luvun 9 §. Lisäpäiväoikeus

Valiokunta ehdottaa pykälän 2 momenttia muutettavaksi siten, että työssäolon tarkastelujakso pidennetään 20 vuoteen.

6 luvun 10 §. Ansiopäivärahan korotettu määrä lisäpäiviltä

Valiokunta ehdottaa pykälän sanamuodon teknistä tarkistamista vastaamaan ehdotetun säännöksen tarkoitusta.

7 luvun 8 §. Ylläpitokorvaus

Valiokunta ehdottaa kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvalla työmarkkinatukea saavalle maksettavan ylläpitokorvauksen korottamista 7 euroon. Korvaus olisi näin samansuuruinen kuin toimeentulotukea saaville maksettava ylläpitokorvaus.

7 luvun 10 §. Omavastuuajan voimassaolo

Valiokunta ehdottaa työmarkkinatuen omavastuuta koskevan säännöksen muuttamista siten, että sairausvakuutuslain mukaisen päivärahan saaminen rinnastetaan kuntoutusetuuden saamiseen.

8 luvun 2 §. Ammatillista koulutusta vailla oleva nuori

Perustuslakivaliokunta on edellyttänyt lakiin säännöstä, jossa säädettävällä menettelyllä työmarkkinatukioikeutensa työttömyysajalta menettänyt ammatillista koulutusta vailla oleva nuori olisi oikeutettu uudelleen työttömyysaikaiseen työmarkkinatukeen. Säännös ehdotetaan lisättäväksi 8 luvun 2 §:ään uutena 4 momenttina. Sen mukaan oikeus työmarkkinatukeen alkaisi nykytilaa vastaavasti uudelleen, kun nuori on suorittanut ammatillisen koulutuksen. Momentin 2 kohdan mukaan oikeus työmarkkinatukeen alkaisi vastaavasti uudelleen nuoren täytettyä työssäolovelvoitteen. Velvoite vastaa asiasisällöltään 2 luvun 21 §:ssä säädettyä työssäolovelvoitetta. Työssäolovelvoitteen pituus on kuitenkin yhdenmukaisesti 8 luvun 4 §:ssä säädetyn odotusajan kanssa viisi kuukautta. Muista työssäolovelvoitteista poiketen velvoitteen voisi täyttää perustuslakivaliokunnan kannanoton mukaisesti työvoimapoliittisessa toimenpiteessä, joita ammatillista koulutusta vailla olevalla nuorella ovat julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain mukaan työvoimapoliittisen aikuis-koulutuksen lisäksi työkokeilu ja työharjoittelu.

8 luvun 3 §. Ammatilliseen koulutukseen hakeutuminen

Valiokunta ehdottaa aktiivista ja jatkuvaa koulutukseen hakeutumista koskevaa 8 luvun 3 §:ää täsmennettäväksi. Asiallisesti säännös vastaa nykyistä ohjeistusta ja soveltamiskäytäntöä. Pykälässä yhteishauulla tarkoitetaan ammattikorkeakoulujen yhteishakujärjestelmästä annetussa asetuksessa (1191/1998) sekä ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen yhteishakujärjestelmästä annetussa asetuksessa (1197/1998) tarkoitettua valintamenettelyä. Vaadittavien hakuvaihtoehtojen lukumäärästä säädettäisiin hallituksen esityksen perusteluissa lausutuista syistä valtioneuvoston asetuksella. Hakeutuminen yhteishaussa haettavana oleviin lukio-opintoihin samoin kuin yhteishaun ulkopuoliseen ammatillisia valmiuksia edistävään koulutukseen voitaisiin valtioneuvoston asetuksella säädettävien perusteiden lukea hakuvaihtoehtoihin. Muita opiske-

lijaksi ottamisen perusteita kuin koulutuksen pohjakoulutusvaatimukset olisivat erikseen säädetyt terveydentilaa ja soveltuvuutta koskevat vaatimukset. Samoin opiskelijaksi ottamisen perusteina pidettäisiin erityisiä valmiuksia, taipumuksia tai ominaisuuksia, jos koulutukseen valinta sellaisia edellyttää. Pykälän uudessa 2 momentissa täsmennettäisiin työnhaku- ja aktivointisuunnitelmien ja koulutukseen hakeutumisvelvollisuuden suhdetta nykyistä ohjeistusta vastaavasti.

9 luvun 4 §. Tarveharkinta

Valiokunta ehdottaa valtuutussäännöksen tämentämistä perustuslakivaliokunnan lausunnon perusteella.

9 luvun 6 §. Osittainen työmarkkinatuki

Perustuslakivaliokunta on edellyttänyt lakiehdotusta muutettavaksi niin, että vanhempiensa taloudessa asuvan henkilön työmarkkinatuen määrään tehtävä alennus suhteutetaan kyseisen työnhakijan todelliseen taloudelliseen tilanteeseen vanhempiin nähden, joiden taloudessa hän elää. Valiokunta ehdottaa säännöstä muutettavaksi siten, että vanhempien yhteenlasketuille tuloille asetetaan euromääräinen raja, jonka alittavien osalta vähennystä ei tehdä. Vanhempien tuloina otettaisiin huomioon vastaavat tulot kuin 9 luvun 3 §:ssä säädetään. Tulorajaa korotettaisiin säännöksen perusteella jokaisen työnhakijan vanhempien huollettavana olevan samassa taloudessa asuvan osalta. Mainitulla tavalla lasketun tulorajan ylittävien vanhempien voidaan lähtökohtaisesti katsoa osallistuvan kotona asuvan lapsensa elinkustannuksiin.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että täysimääräisen työmarkkinatuen kuukautta kohden laskettu määrä alenisi asteittain suhteessa vanhempien tuloon 2 momentin 3 kohdan tarkoittamissa tilanteissa. Työmarkkinatuen määrästä vähennetään 50 prosenttia siitä vanhempien tulojen osasta, joka ylittää mainitussa kohdassa tarkoitettun tulorajan. Työmarkkinatukena maksettaisiin kuitenkin aina vähintään 50 prosenttia 1 momentin mukaisesti lasketusta määrästä. Va-

liokunta ehdottaa pykälän 1 momentissa olevan alarajan vastaavaa tarkistamista.

Pykälän 4 momentin mukaan työmarkkinatuki voitaisiin maksaa täytenä, jos hakija kykenee luotettavasti osoittamaan, etteivät vanhemmat tosiasiallisesti häntä taloudellisesti tue.

10 luvun 7 §. Opiskelijan velvollisuudet

Perustuslakivaliokunta on edellyttänyt, että pykälän 2 momentissa olevaa asetuksenantovaltuutta täsmennetään. Valiokunta ehdottaa, että momentissa säädetään koulutuspäivärahan saamisen edellytyksenä olevasta opinnoissa edistymisestä, jolloin asetuksenantovaltuus voidaan poistaa tarpeettomana.

11 luvun 2 §. Velvollisuus tietojen antamiseen

Lainkohta koskee työttömyysetuuden hakijan ja saajan velvollisuutta antaa tietoja. Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta esittää, että pykälän 3 momenttia täydennetään siten, että siinä säädetään yksilöidysti niistä tiedoista, joista etuudensaaja on ilmoitusvelvollinen.

11 luvun 3 §. Etuutta koskeva päätös

Perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta valiokunta ehdottaa pykälän 1 momentissa säädettyä, että myös indeksitarkistuksen tai muun vastaavan etuutta muuttavan lain tai asetuksen perusteella tehtävän ratkaisun yhteydessä tulisi antaa kirjallinen päätös.

11 luvun 5 §. Maksamistapa

Valiokunta ehdottaa pykälän 2 momenttia muutettavaksi siten, että pienin maksettava erä kuukaudelta olisi puolet peruspäivärahasta.

12 luvun 2 §. Muutoksenhakuoikeuden rajoitus

Perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta valiokunta ehdottaa lainkohtaa täydennettäväksi lisäyksellä, jonka mukaan työnantajalla on oikeus hakea valittamalla muutosta yhdistelmätukena maksetun työmarkkinatuen takaisinperintää koskevaan päätökseen.

13 luvun 2 §. Tiedot rahalaitoksilta

Perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta valiokunta ehdottaa, että pykälään tehdään täsmennys, jossa määritellään, keiden talletustiedoista tietoja voidaan pyytää.

13 luvun 10 §. Etuudensaajarekisteri

Perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta valiokunta ehdottaa, että pykälää täsmennetään siten, että siinä luetaan etuudensaajarekisterissä rekisteröitävien henkilötietojen sisältö ja niiden sallitut käyttötarkoitukset.

15 luvun 1 §. Voimaantulo

Valiokunta ehdottaa voimaantulosäännöksen 1 momenttia muutettavaksi siten, että osittaista työmarkkinatukea koskeva 9 luvun 6 §:n 2 momentin 3 kohta ja 3 momentti tulisivat voimaan 1.7.2003 toimeenpanoon varattavan ajan vuoksi.

Voimaantulosäännöksen uuden 5 momentin mukaan soviteltua työttömyysetuutta voidaan 4 luvun 6 pykälän 1 momentissa säädetyn enimmäismaksuajan täyttymisestä huolimatta maksaa määrääjältä. Etuuden myöntäminen ei olisi kiinni siitä, milloin maksaja hakemuksen käsittelee, eli siitä, mikä päivä tulee maksupäiväksi. Menettely olisi voimassa vuoden 2003 syyskuun loppuun saakka.

Työssäolovelvoitetta koskevan 8 luvun 2 §:n säännökseen ehdotettu muutos edellyttää muutosta voimaantulosäännökseen. Voimaantulosäännöksen uuden 11 momentin mukaan työssäolovelvoitteeseen luettaisiin kannustavuuteen ja lain toimeenpanoon liittyvistä syistä lain voimaantulon jälkeinen työ, työvoimapolitiittinen aikuiskoulutus, työkokeilu ja työharjoittelu.

Voimaantulosäännöksen uuden 12 momentin mukaan 9 luvun 5 §:n 2 momentissa tarkoitettuun, 55 vuotta täyttäneitä koskevaan työssäolohtoon luetaan myös ennen tämän lain voimaantuloa tehty työ tai harjoitettu yritystoiminta. Nykyisestä soveltamiskäytännöstä poiketen jatkossa voitaisiin ottaa huomioon myös ennen 1.1.1994 harjoitettu yritystoiminta.

2. Laki työttömyyskassalain muuttamisesta

2 a §. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan 2 a §:n osalta todennut, että oikeusturvan ja hyvän hallinnon vaatimusten toteutumisen varmistaminen edellyttää viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain noudattamista ja sitä, että asioita käsittelevät toimivat virkavastuulla. Perustuslakivaliokunta on pitänyt tavallisen lainsäätämisyjärjestyksen edellytyksenä, että pykälää täydennetään, ellei asianomainen yleinen lainsäädäntö johda sanottuihin seurauksiin. Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta toteaa, että viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 4 §:n 2 momentin nojalla työttömyyskassat ovat velvollisia noudattamaan kyseistä lakia julkista tehtävää hoitaessaan. Työttömyyskassoista tehdyt kantelut tutkii oikeuskansleri ja eduskunnan oikeusasiamies. Mainituilla perusteilla sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta ei ehdota pykälän täydentämistä.

58 a §. Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta esittää, että lakiehdotukseen lisätään samanlainen tietojen keräämistä ja käyttötarkoitusta koskeva luettelo kuin mikä on ehdotettu lisättäväksi työttömyysturvalain 13 luvun 10 §:ään.

3. Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta annetun lain muuttamisesta

Valiokunta ehdottaa 7 ja 11 §:ssä olevien viittaussäännösten korjaamista.

Aloitteet

Hallituksen esityksellä toteutetaan lakialoitteisiin sisältyvien lakiehdotusten ja toimenpideoitteen sisältö osittain, joten ne ehdotetaan hylättäviksi.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että 4. ja 5. lakiehdotukset hyväksytään muuttamattomina,

että 1.—3. lakiehdotukset hyväksytään muutettuina (Valiokunnan muutosehdotukset),

että lakialoitteet LA 77/1999 vp, LA 14/2000 vp, LA 186/2000 vp, LA 32/2001 vp, LA 55/2001 vp, LA 81/2001 vp, LA 43/2002 vp, LA 54/2002 vp, LA 71/2002 vp, LA 80/2002 vp, LA 90/2002 vp ja LA 129/2002 vp hylätään,

että toimenpideoitteen TPA 182/2000 vp, TPA 245/2000 vp, TPA 267/2000 vp, TPA 201/2001 vp, TPA 204/2001 vp ja TPA 128/2002 vp hylätään, ja

että hyväksytään viisi lausumaa (Valiokunnan lausumaehdotukset).

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Työttömyysturvalaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään

I OSA

YHTEISET SÄÄNNÖKSET

1 luku

Yleiset säännökset

1 §
(Kuten HE)

2 §

Etuudet

Työttömän työnhakijan perustoimeentulo työttömyyden aikana turvataan *työttömyyspäivärahalla ja työmarkkinatuella. (Poist.)*

Työmarkkinatukea maksetaan työnhakijalle, joka ei ole ollut vakiintuneesti työmarkkinoilla tai on saanut työttömyyspäivärahaa enimmäisajan. Vakiintuneesti työmarkkinoilla olleelle ja palkkatyöstä, yritystoiminnasta tai siihen rinnastettavasta omasta työstä toimeentulon saaneelle työnhakijalle maksetaan työttömyyspäivärahaa. Työttömyyspäiväraha maksetaan työttömyyskassalaissa (603/1984) tarkoitetussa työttömyyskassassa vakuutettuna oleville ansiopäivärahana ja muille peruspäivärahana.

(3 mom. kuten HE)

3 ja 4 §
(Kuten HE)

5 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan
(1—8 kohta kuten HE)

9) työssäolovelvoitteella työssä- tai koulutussessaoloa, joka edellytetään ennen kuin työttömyysetuutta voidaan maksaa toistuvan 8 kohdassa tarkoitetun, työhaluttomuutta osoittavan menettelyn johdosta, *tai joka edellytetään ennen kuin työmarkkinatukea voidaan maksaa työttömyysajalta 8 luvun 2 §:n 3 momentissa tarkoitetun menettelyn johdosta;*

(10 ja 11 kohta kuten HE)
(2 mom. kuten HE)

6—9 §
(Kuten HE)

2 luku

Etuuden saamisen työvoimapolitiittiset edellytykset

1—3 §
(Kuten HE)

4 §

Yritystoiminta

(1 mom. kuten HE)

Henkilön, joka aloittaa 1 luvun 6 §:ssä tarkoitettua yritystoiminnan tai oman työn, katsotaan työllistyvän siinä päätoimisesti, jos toiminnan vaatima työmäärä on niin suuri, että se on esteenä kokoaikaisen työn vastaanottamiselle. *Yritys-*

toiminta voidaan katsoa aloitetuksi aikaisintaan varsinaisen tuotannollisen tai taloudellisen toiminnan aloittamisesta, ellei erityisistä syistä muuta johdu. Yritystoiminnan ja oman työn aloittamisajankohdasta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

(3 mom. kuten HE)

5 §

Yritystoiminnan päättyminen ja keskeytyminen

Päätömisesti yritystoiminnassa tai omassa työssään 4 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitetulla tavalla työllistyneen henkilön katsotaan edelleen työllistyneen siinä siihen ajankohtaan asti, jona yritystoiminta tai oma työ *todistettavasti on* lopetettu tai se on ollut yhdenjaksoisesti keskeytyneenä neljän kuukauden ajan. Yritystoiminta tai oma työ *on katsottava lopetetuksi konkursiin asettamisella tai siinä aiemmin työllistyneen henkilön työkyvyn alennuttua olennaisesti tai kun muutoin on ilmeistä, ettei sitä enää jatketa.* Yritystoiminta tai oma työ katsotaan *todistettavasti keskeytetyksi, kun yhtiön selvitystilän tai yhtiön purkamista koskevan sopimuksen taikka ammatinharjoittajan tekemien ilmoitusten ja toimenpiteiden perusteella on pääteltävissä, että tuotannollinen ja taloudellinen toiminta on keskeytetty.* Yritystoiminnan tai oman työn päättymisestä tai keskeytymisestä ja siitä *vaadittavista* selvityksistä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Yritystoiminta tai oma työ katsotaan sivutoimiseksi, jos henkilö on ollut vähintään 10 kuukautta kyseiseen yritystoimintaan tai omaan työhön liittymättömässä kokoaikatyössä tai muutoin voidaan päätellä yritystoiminnan tai oman työn vaatiman työmäärän olevan niin vähäinen, ettei se ole esteenä kokoaikaisen työn vastaanottamiselle. (Uusi 2 mom.)

(3—6 mom. kuten HE:n 2—5 mom.)

6—9 §
(Kuten HE)

10 §

Pätevä syy työstä eroamiseen

Henkilöllä on pätevä syy erota työstä työsopimuslain 8 luvun 1 §:n 2 momentissa (purkamisperuste) tarkoitetuissa tapauksissa *tai silloin, kun työtä hänen työkykynsä huomioon ottaen ei voida pitää sopivana.*

(2—4 mom. kuten HE)

11 §

Työmarkkinoilta poissaolo

(1 mom. kuten HE)

Henkilöllä on pätevä syy olla poissa työmarkkinoilta sairauden, laitoshoidon, *kuntoutuksen*, asevelvollisuuden, siviilipalveluksen, *vapausrangaistuksen*, opintojen, lapsen syntymän, alle kouluikäisen lapsen hoidon, *vammaisen tai vanhuksen hoidon* tai muun näihin verrattavan syyn johdosta.

12 §
(Kuten HE)

13 §

Ammattitaitosuoja

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Ammattitaitosuoja voidaan poistaa, jos työnhakijan työssäkäyntialueella ei työvoimaviranomaisen arvion mukaan ole kolmen ensimmäisen työttömyyskuukauden aikana osoitettavissa hänen ammattitaitonsa huomioon ottaen hänelle sopivaa työtä. Työvoimatoimiston on *annettava tieto* ammattitaitosuojan poistamisesta työnhakijalle. Jos työnhakija ei tällöin ota vastaan ammattitaitonsa huomioon ottaen sopivaa työtä muualta eikä myöskään muuta työtä työssäkäyntialueeltaan, katsotaan hänen kieltäytyneen työstä 12 §:ssä tarkoitetulla tavalla.

14 §

Alueellinen liikkuvuus

Perheetön työnhakija ei voi menettämättä oikeutta työttömyysetuuteen kieltäytyä työssäkäyntialueensa ulkopuolelta tarjotusta pysyväisluonteisesta toimeentulon turvaavasta kokoaika-työstä, jos uudella paikkakunnalla on (*poist.*) saatavissa työttömälle sopiva asunto. Sama koskee perheellistä työnhakijaa, jos uudella paikkakunnalla on työttömälle ja hänen perheelleen saatavissa sopiva asunto (*poist.*). *Sopivana pidetään asuntoa, johon muuttaminen ei merkittävästi huononna asuinolosuhteita ja josta aiheutuvat kustannukset eivät merkittävästi vähennä työnhakijan käytettävissä olevia tuloja. Asunnon on oltava työnhakijan ja hänen perheensä käytettävissä viimeistään silloin, kun työnhakija ottaa vastaan työn toisella työssäkäyntialueella tai viipymättä sen jälkeen.*

(2—5 mom. kuten HE)

15 §

Muu pätevä syy työstä kieltäytymiseen

(1 mom. kuten HE)

Työnhakijalla on pätevä syy kieltäytyä vastaanottamasta hänelle tarjottua työtä, jos hänelle ei varata 8 pykälän 2 momentin mukaisesti kohtuullista aikaa lastenhoidon järjestämiseen sekä kulkuvaikeuksien ja muiden vastaavien rajoitusten poistamiseen. (Uusi 2 mom.)

Työnhakijalla on pätevä syy kieltäytyä hänelle tarjotusta työstä, jos

1) työ on hänen uskonnollisen tai omantunnon vakaumuksensa vastaista; tai

2) työssä edellytetään julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 4 luvun 7 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuja työtehtäviä, jotka ovat ilmeisesti epäsiiveellisiä tai hyvän tavan vastaisia tai työhön liittyy ilmeinen väkivallan uhka taikka siinä esiintyy työntekijän terveydelle haittaa tai vaaraa aiheuttavaa häirintää tai muuta epäsiivallista kohtelua. (Uusi 3 mom.)

Työnhakija voi kieltäytyä tarjotusta työstä menettämättä oikeutta työttömyysetuuteen myös

muusta kuin edellä 1—3 momentissa tai 13—14 §:ssä tarkoitettusta syystä, jos se on pätevydeltään verrattavissa näihin. (4 mom. HE:n 2 mom.)

16 §

Koulutuksesta kieltäytyminen ja eroaminen

(1—3 mom. kuten HE)

*Jos työnhakija on hakenut valittamalla muu-
tosta työvoimapoliittisen aikuiskoulutuksen keskeyttämistä koskevaan päätökseen julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 13 luvun 4 §:n mukaisesti valitusajan kuluessa, ei ennen valitusasiassa annettua lopullista ratkaisua voida katsoa, että hänet olisi 1 momentissa tarkoitettulla tavalla omasta syystään erotettu koulutuksesta. (Uusi 4 mom.)*

17 §

Pätevä syy koulutuksesta kieltäytymiseen tai eroamiseen

Työnhakijalla on pätevä syy kieltäytyä tai erota koulutuksesta, jos se ei ole tai kyseisen ammattialan työ ei olisi hänen terveydentilansa ja työkykynsä huomioon ottaen hänelle sopivaa. Työnhakijalla on pätevä syy erota koulutuksesta menettämättä oikeuttaan työttömyysetuuteen, jos koulutuksen järjestäjä olennaisesti laiminlyö vastuutaan toimenpiteeseen osallistuvan työturvallisuudesta tai koulutus olennaisesti poikkeaa koulutus- tai opetussuunnitelmasta.

(2 ja 3 mom. kuten HE)

18 ja 19 §
(Kuten HE)

20 §

Työnhakusuunnitelman toteuttaminen

Työnhakijalla, joka oltuaan yhdenjaksoisesti vähintään viisi kuukautta työttömänä työnhakijana ilman pätevää syytä *omalla menettelyllään* olennaisesti laiminlyö toteuttaa yksilöityä työn-

hakusuunnitelmaansa, ei ole oikeutta työttömyysetuuteen 60 päivän ajalta. Aika lasketaan siitä päivästä, jona työvoimaviranomainen on todennut laiminlyönnin.

Työnhakijalla on pätevä syy olla toteuttamatta työnhakusuunnitelmaansa siltä osin kuin hänellä olisi oikeus kieltäytyä ottamasta vastaan vastaavaa työvoimaviranomaisen tarjoamaa työtä, koulutusta tai työllistymistään edistävää toimenpidettä 12—19 §:n nojalla.

21 §
(Kuten HE)

3 luku

Etuuden saamisen yleiset rajoitukset

1—8 §
(Kuten HE)

4 luku

Soviteltu ja vähennetty työttömyysetuus

1—4 §
(Kuten HE)

5 §

Etuuden määrä

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Soviteltu ansiopäiväraha mahdollisine lapsikorotuksineen voi olla yhdessä työtulon kanssa enintään päivärahan perusteena olevan palkan suuruinen siltä osin kuin henkilöllä on oikeus sovittelemiseksi 6 luvun 3 §:ssä tarkoitettuun korotettuun ansio-osaan, *kuitenkin vähintään niin paljon kuin henkilöllä olisi oikeus saada peruspäivärahaa.*

6 §
(Kuten HE)

7 §

Sosiaalietuuksien vaikutus työttömyysetuuteen

(1 mom. kuten HE)

Työttömyysetuudesta ei vähennetä 1 momentissa mainittua vastaavaa toisen valtion lainsäädännön mukaan maksettavaa *etuoikeutettua tuloa.*

(3 ja 4 mom. kuten HE)

8 §
(Kuten HE)

II OSA

TYÖTTÖMYYSPÄIVÄRAHA

5 luku

Työttömyyspäivärahan saamisen edellytykset

1 ja 2 §
(Kuten HE)

3 §

Palkansaajan työssäoloehto

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Jos henkilö sairauden, laitoshoidon, *kuntoutuksen*, asevelvollisuuden, siviilipalveluksen, päätoimisten opintojen, lapsen syntymän, enintään 3-vuotiaan lapsen hoidon tai muun näihin verrattavan hyväksyttävän syyn johdosta on estynyt olemasta työmarkkinoilla, edellä 1 tai 2 momentissa mainittua tarkastelujaksoa pidennetään vastaavasti, kuitenkin enintään seitsemän vuotta. Henkilön ollessa työssä, jonka palkkauskustannuksiin on myönnetty yhdistelmätukea, tarkastelujaksoa pidennetään ajalla, jolta työtä ei 4 §:n 4 momentin rajoituksen vuoksi lueta työssäoloehtoon.

(4 mom. kuten HE)

4 §

Palkansaajan työssäoloeseen luettava työ

(1—3 mom. kuten HE)

Työssäoloeseen luetaan puolet niiden kalenteriviikkojen lukumäärästä, joina tehdyn työn palkkauskustannuksiin työnantaja on saanut *salmalta ajalta työmarkkinatukea ja julkisesta työvoimapaikasta annetussa laissa tarkoitettua työllistämistukea.*

(5 mom. kuten HE)

Edellä 5 momentissa tarkoitettu työaikaedellytyksen täyttyminen määritellään siten, että työtulojen tai työajan perusteella määritellään toiminnan olennaisuus työttömyysturvan kannalta. (Uusi)

5 ja 6 §
(Kuten HE)

7 §

Yrittäjän työssäolo

(1 mom. kuten HE)

Jos henkilö sairauden, laitoshoidon, *kuntoutuksen*, asevelvollisuuden, siviilipalveluksen, päätoimisten opintojen, lapsen syntymän, enintään 3-vuotiaan lapsen hoidon tai muun näihin verrattavan hyväksyttävän syyn johdosta on estynyt olemasta työmarkkinoilla, edellä 1 momentissa mainittua tarkastelujaksoa pidennetään vastaavasti, kuitenkin enintään seitsemän vuotta.

8 ja 9 §
(Kuten HE)

10 §

Työssäoloehdon voimassaolo

(1—3 mom. kuten HE)

Henkilön katsotaan olleen työmarkkinoilla, jos hän on ollut työssäoloeseen luettavassa työssä tai työllistynyt yritystoiminnassa tai omassa työssä taikka ollut työvoimapolitiisessa

toimenpiteessä tai ollut työttömänä työnhakijana työvoimatoimistossa. Henkilöllä katsotaan olleen hyväksyttävä syy työmarkkinoilta poissaololle sairauden, laitoshoidon, *kuntoutuksen*, asevelvollisuuden, siviilipalveluksen, päätoimisten opintojen, lapsen syntymän, enintään 3-vuotiaan lapsen hoidon tai muun näihin verrattavan syyn johdosta.

11—13 §
(Kuten HE)

6 luku

Työttömyyspäivärahan määrä ja kesto1 ja 2 §
(Kuten HE)

3 §

Korotetun ansio-osan edellytykset

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Korotettua ansio-osaa maksetaan yhteensä enintään 150 päivältä. Jos irtisanomisperuste on riitautettu, ansiopäivärahaa ei myönnetä tai makseta korotettuna ennen asiassa tehtyä lopullista ratkaisua.

4 §

Palkansaajan ansiopäivärahan perusteena oleva palkka

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Työkyvyttömyyseläkettä osaeläkkeenä tai osa-aikaeläkettä saavan tai saaneen henkilön ansiopäivärahan perusteena oleva palkka määräytyy eläkkeen alkamishetkellä vallinneen tilanteen mukaisesti. Mitä edellä säädetään, koskee henkilöä, joka on ollut vuorotteluvapaakoikeilusta annetun lain (1663/1995) tai vuorotteluvapaalain (/2002) mukaisella vuorotteluvapaalla tai saanut julkisesta työvoimapaikasta annetussa laissa tarkoitettua osa-aikalisää tai ollut osittaisella hoitovapaalla.

(4 mom. kuten HE)

5—8 §
(Kuten HE)

9 §

Lisäpäiväoikeus

(1 mom. kuten HE)

Vuonna 1950 tai sen jälkeen syntyneelle työnhakijalle voidaan 7 §:ssä säädetyn enimmäisajan estämättä maksaa palkansaajan peruspäivärahaa ja ansiopäivärahaa sen kalenterikuukauden loppuun saakka, jona työnhakija täyttää 65 vuotta, jos hän

(1 kohta kuten HE)

2) on enimmäisajan täytyessä ollut 11 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla työssä vähintään 5 vuotta viimeisen 20 vuoden aikana.

10 §

Ansiopäivärahan korotettu määrä lisäpäiviltä

Kun palkka kuukaudessa on suurempi kuin 90-kertainen perusosa, ansiopäivärahan ansioosa 9 §:n 2 momentissa tarkoitetuilta lisäpäiviltä on 90-kertaisen perusosan ylittävän päiväpalkan osalta 32,5 prosenttia, jos työnhakijalla lisäpäiväoikeuden alkamiseen mennessä on ollut

(1 ja 2 kohta kuten HE)

11 §
(Kuten HE)

III OSA

TYÖMARKKINATUKI

7 luku

Työmarkkinatukea koskevat yleiset säännökset

1—7 §
(Kuten HE)

8 §

Ylläpitokorvaus

(1 mom. kuten HE)

Kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvalla työmarkkinatukea saavalle maksetaan ylläpitokorvausta 7 euroa kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 2 luvun 5 §:ssä tarkoitetun aktiivisuussuunnitelman mukaiselta osallistumispäivältä.

9 §
(Kuten HE)

10 §

Omapastuuajan voimassaolo

(1 mom. kuten HE)

Alkavan kalenterivuoden aikana uutta omavastuu-aikaa ei edellytetä:

(1—4 kohta kuten HE)

5) kun henkilö on saanut 3 luvun 4 §:n 5 kohdassa tarkoitettua kuntoutusetuutta tai sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa ja palaa uudelleen työttömäksi työnhakijaksi 14 päivän kuluessa edellä tarkoitetun etuuden päättymisen jälkeen.

11 §
(Kuten HE)

8 luku

Työmarkkinatuen erityiset työvoimapolitiittiset rajoitukset

1 §
(Kuten HE)

2 §

Ammatillista koulutusta vailla oleva nuori

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Ammatillista koulutusta vailla olevalla nuorella ei ole oikeutta saada työmarkkinatukea

työttömyysajalta (*poist.*), jos hän ilman pätevää syytä on:

(1—3 kohta kuten HE)

Alle 25-vuotiaalla, joka on menettänyt 3 momentin mukaisesti oikeutensa saada työmarkkinatukea työttömyysajalta, on uudelleen oikeus työttömyysaikaiseen työmarkkinatukeen sen jälkeen, kun hän

1) on suorittanut 1 momentissa tarkoitetun koulutuksen, tai

2) on ollut työssäoloehtoon luettavassa työssä tai ollut työharjoittelussa, työkokeilussa tai työvoimapolitiisessa aikuiskoulutuksessa vähintään viisi kuukautta (työssäolovelvoite). (Uusi 4 mom.)

(5 mom. kuten HE:n 4 mom.)

3 §

Ammatilliseen koulutukseen hakeutuminen

Ammatillista koulutusta vailla olevan nuoren katsotaan 2 §:n 2 momentin tarkoittamalla tavalla hakeutuvan aktiivisesti ja jatkuvasti koulutukseen, jos hän hakeutuu jokaisessa yhteishaussa useaan sellaiseen tutkintoon johtavaan ammatilliseen koulutukseen, jonka pohjakoulutusvaatimukset ja mahdolliset muut opiskelijaksi ottamisen perusteet hän täyttää. Hakuvaihtoehtoihin voidaan lukea siten kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään hakeutuminen yhteishaun piiriin kuulumattomaan, tutkintoon johtavaan ammatillisia valmiuksia edistävään koulutukseen sekä hakeutuminen yhteishaussa lukioon. Aktiiviseen koulutukseen hakeutumiseen vaadittavien hakuvaihtoehtojen lukumäärästä ja opiskelijaksi ottamisen perusteista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Jos julkisesta työvoimapaalvelusta annetun lain 5 luvun 1 §:n mukaisessa työnhakusuunnitelmassa tai kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 3 luvun mukaisessa aktivointisuunnitelmassa on sovittu 1 momenttia laajemmasta koulutukseen hakeutumisesta, aktiivisena ja jatkuvana koulutukseen hakeutumisena pidetään suunnitelman toteuttamista. (Uusi 2 mom.)

(3 ja 4 mom. kuten HE:n 2 ja 3 mom.)

4—7 §
(Kuten HE)

9 luku

Työmarkkinatuen määrä ja kesto

1—3 §
(Kuten HE)

4 §

Tarveharkinta

(1—3 mom. kuten HE)

Jos maan yleinen palkkataso *ansiotasoindeksin perusteella arvioiden* olennaisesti muuttuu, valtioneuvoston asetuksella on tarkistettava edellä 1 momentissa ja 3 §:ssä säädettyt rahamäärät palkkatason muutosta vastaavassa suhteessa.

5 §
(Kuten HE)

6 §

Osittainen työmarkkinatuki

Työmarkkinatuki on 50 prosenttia 1 §:n 1—3 momentin ja 3—5 §:n mukaisesti lasketusta työmarkkinatuesta, jos työnhakija asuu vanhempiensa taloudessa eikä ole täyttänyt työssäoloehdotia.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei kuitenkaan sovelleta

1) aikana, jona työnhakija osallistuu julkisesta työvoimapaalvelusta annetussa laissa tarkoitettuun koulutukseen, työharjoitteluun, työelämävalmennukseen, työkokeiluun taikka työvoimaviranomaisen järjestämään kuntoutukseen; tai

2) kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain tarkoittaman työtoimintajakson aikana; tai

3) työnhakijaan, jonka vanhempien, joiden taloudessa hän asuu, 3 §:ssä tarkoitetut tulot ovat enintään 1 781 euroa kuukaudessa; tulo rajaa nostetaan 106 eurolla jokaisen työnhakijan van-

hempien huollettavana olevan samassa taloudessa asuvan osalta.

Täysimääräisen työmarkkinatuen kuukautta kohden lasketusta määrästä vähennetään 2 momentin 3 kohdassa tarkoitetuissa tilanteissa 50 prosenttia siitä 3 §:n mukaisesti määrätystä tulojen osasta, joka ylittää 2 momentin 3 kohdassa tarkoitetun tuloajan. Vanhempien tulojen perusteella vähennettynä työmarkkinatukena maksetaan kuitenkin vähintään 1 momentissa tarkoitettu määrä. (Uusi 3 mom.)

Sovellettaessa 2 momentin 3 kohtaa, jos hakijan vanhempien, joiden taloudessa hän asuu, tulot ylittävät säädetyn tuloajan, mutta hakija kykenee luotettavasti osoittamaan, etteivät vanhemmat tosiasiallisesti häntä taloudellisesti tue, työmarkkinatuki on maksettava ilman 1 momentissa tarkoitettua vähennystä. (Uusi 4 mom.)

7 §
(Kuten HE)

IV OSA

KOULUTUSPÄIVÄRAHA

10 luku

Koulutuspäivärahaa koskevat säännökset

1—4 §
(Kuten HE)

5 §

Koulutuspäivärahan määrä

(1 mom. kuten HE)

Koulutuspäivärahaan ei sovelleta 6 luvun 3 §:n 3 momenttia. Koulutuspäiväraha maksetaan 6 luvun 2 §:n 2 momentin mukaisesti korotettuna myös sellaiselle henkilölle, joka on saanut ansiopäivärahan korotettua ansio-osaa 150 päivältä.

6 §
(Kuten HE)

7 §

Opiskelijan velvollisuudet

(1 mom. kuten HE)

Opiskelijan tulee edistyä opinnoissaan säilyttääkseen oikeuden koulutuspäivärahaan. Korkeakouluopiskelijan katsotaan edistyneen opinnoissaan riittävästi, jos hänen opintonsa ovat edistyneet asianomaisen korkeakoulun opintotukilautakunnan opintotukilain 9 §:n nojalla vahvistamien opintojen edistymisen yleisten perusteiden mukaisesti. Koulutuspäivärahan maksaja voi tarvittaessa pyytää opintotukilautakunnalta lausunnon opiskelijan edistymisestä. Opintotukilautakunnan tulee antaa lausunto kahden kuukauden kuluessa pyynnön esittämisestä.

(3 mom. kuten HE)

8—10 §
(Kuten HE)

V OSA

TOIMEENPANO JA MUUTOKSENHAKU

11 luku

Toimeenpanoa koskevat säännökset

1 §
(Kuten HE)

2 §

Velvollisuus tietojen antamiseen

(1—3 mom. kuten HE)

Edellä 3 momentissa tarkoitettuja olosuhteiden muutoksia, joita koskevat tiedot työttömyysetuuden saajan on välittömästi ilmoitettava etuuden maksajalle, ovat:

1) aikaisemmat jäsenyydet työttömyyskassassa;

- 2) peruspäivärahan saaminen;
- 3) työnhakijana olo ja työnhaun päättyminen;
- 4) työttömyyden jatkuminen;
- 5) työsuhteen, virkasuhteen, oman työn ja yrittömyystoiminnan alkaminen tai päättyminen;
- 6) työsuhteesta, virkasuhteesta, omasta työstä ja yritystoiminnasta saatu palkka tai muu vastike;
- 7) työsuhteen, virkasuhteen, oman työn tai yritystoiminnan perusteella saatu taloudellinen etu tai korvaus;
- 8) erorahan saaminen;
- 9) työhön käytetty työaika;
- 10) yritystoiminnan lopettamiseen liittyvä yrityksen tai yritysomaisuuden myynnistä saatu tulo taikka yritysomaisuuden ottaminen yksityiskäyttöön;
- 11) julkisesta työvoimapalvelusta annettussa laissa tarkoitetun työvoimapoliittisen toimenpiteen päättyminen;
- 12) koulutuspäivärahaan oikeuttavan koulutuksen päättyminen;
- 13) liikennevakuutuksen, tapaturmavakuutuksen tai sotilasvammalain mukainen ansionmenetykskorvaus;
- 14) Suomesta ja ulkomailta saatu tai haettu sosiaalietuus mukaan lukien avio- tai avopuolison saama kotihoidon tuki ja työnantajan järjestämä työntekijäin eläkelain vähimmäisehtoja parempi lisäeläke;
- 15) myönnetty tai evätty palkkaturva;
- 16) huollettavina olevat lapset; sekä
- 17) muu vastaava muutos olosuhteissa. (Uusi 4 mom.)

Työmarkkinatuen saajan on lisäksi ilmoitettava työttömyysetuuden maksajalle seuraavat itseään, puolisoaan ja perhettään koskevat tiedot ja niissä tapahtuneet muutokset;

- 1) omat pääomatulot;
- 2) puolison ansio- ja pääomatulot ja sosiaali-etuudet;
- 3) vanhemman tai vanhempien 9 luvun 3 §:ssä tarkoitetut tulot, jos henkilö on 9 luvun 6 §:ssä tarkoitettu henkilö;
- 4) sellaisen työsuhteen päättyminen, johon henkilölle itselleen tai työnantajalle on myönnetty työmarkkinatukea;

- 5) kuntouttavan työtoiminnan osallistumispäivät,
- 6) muutokset perhesuhteissa ja asumisolosuhteissa; sekä
- 7) muu vastaava muutos olosuhteissa. (Uusi 5 mom.)

3 §

Etuuksia koskeva päätös

Kansaneläkelaitoksen ja työttömyyskassan tulee antaa työttömyysetuuden myöntämistä, epäämistä, tarkistamista, lakkauttamista ja takaisinperintää koskevassa asiassa hakijalle kirjallinen päätös. Päätöstä ei anneta, jos etuuden tarkistaminen johtuu yksinomaan indeksitarkistuksesta tai muusta vastaavasta lain tai asetuksen nojalla suoraan määräytyvästä perusteesta, *ellei hakija tätä päätöstä erikseen vaadi*. Hakijalle on annettava kirjallinen päätös myös työttömyysetuuden maksamisesta kunnan toimielimelle siten kuin jäljempänä 9 §:ssä säädetään. *Hakijan tulee pyytää päätöstä indeksitarkistuksen tai muun vastaavan lain tai asetuksen perusteella suoraan määräytyvän perusteen vuoksi tehdystä etuuden tarkistamisesta etuuden maksuajalta 30 päivän kuluessa siitä, kun hän on saanut etuuden määrän tarkistamisesta tiedon. Hakijan katsotaan saaneen muutoksen tiedokseen 12 luvun 6 §:ssä tarkoitetussa ajassa.*

(2 mom. kuten HE)

4 §

(Kuten HE)

5 §

Maksamistapa

(1 mom. kuten HE)

Jos henkilölle työttömyysetuutena kuukaudelta maksettava erä olisi pienempi kuin 50 prosenttia peruspäivärahasta, ei etuutta makseta.

6—16 §

(Kuten HE)

12 luku

Muutoksenhaku

1 §
(Kuten HE)

2 §

Muutoksenhakuoikeuden rajoitus

Työnantajalle maksettavaa työmarkkinatukea tai matka-avustuksena maksettavaa työmarkkinatukea koskevaan päätökseen ei saa hakea valittamalla muutosta. Päätöksen poistamista koskevassa asiassa noudatetaan soveltuvin osin, mitä 7 §:ssä säädetään. *Työnantajalle maksettavan työmarkkinatuen tai matka-avustuksena maksettavan työmarkkinatuen takaisinperintää koskevaan päätökseen tyytymätön saa kuitenkin hakea siihen valittamalla muutosta 1 §:n mukaisesti.*

3—7 §
(Kuten HE)

VI OSA

ERINÄISET SÄÄNNÖKSET

13 luku

Tietojen saamista ja luovuttamista koskevat säännökset

1 §
(Kuten HE)

2 §

Tiedot rahalaitoksilta

Kansaneläkelaitoksella ja tämän lain mukaisella muutoksenhakuelimellä on oikeus saada salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä pyynnöstä maksettua käsiteltävänä olevan työmarkkinatukea

koskevan asian ratkaisemista varten välttämättömät *työmarkkinatuen hakijaa tai saajaa taikka hänen puolisoaan koskevat* tiedot rahalaitoksilta, ellei riittäviä tietoja ja selvityksiä muutoin saada ja on perusteltua syytä epäillä etuuden hakijan tai saajan antamien tietojen riittävyttä tai luotettavuutta eikä hän ole antanut suostumustaan tietojen saamiseen. Pyyntö tietojen saamiseksi tulee esittää kirjallisena ja ennen pyynnön esittämistä on hakijalle tai saajalle annettava siitä tieto.

3—9 §
(Kuten HE)

10 §

Etuudensaajarekisteri

Etuudensaajarekisteri on Vakuutusvalvontaviraston henkilökisteri, *joka toimii työttömyyskassojen maksamia etuuksia koskevana perusrekisterinä. Etuudensaajarekisteriin kerättyjä tietoja saa käyttää vain:*

- 1) työttömyyskassojen valvontaan;
- 2) työttömyyskassojen maksamien etuuksien tilastointiin;
- 3) työttömyyskassojen maksamiin etuuksiin liittyvien väärinkäytösten selvittämiseen; sekä
- 4) lainsäädännön valmisteluun ja seurantaan.

Rekisteriin saadaan kerätä ja tallentaa työttömyysetuuksien maksatusjärjestelmissä olevia tarpeellisia tietoja, *joita ovat:*

- 1) etuutta saaneen henkilön henkilötunnus ja etuuden maksamiseen liittyvät henkilön taustatiedot;
- 2) tiedot henkilölle maksetuista etuuksista;
- 3) tiedot maksetuista työttömyysetuuksista ja niiden ajallisesta kohdentumisesta sekä tiedot etuuksien määräytymiseen vaikuttavista seikoista; sekä
- 4) tiedot työttömyyskassassa annetuista päätöksistä ja työttömyysetuushakemusten käsitteilystä.

Henkilötietojen säilytysaika ja rekisteröityjen oikeusturva määräytyvät henkilötietolain (523/1999) nojalla. (Uusi 3 mom.)

Vakuutusvalvontaviraston oikeudesta saada ja luovuttaa tietoja säädetään työttömyyskassalaissa. (Uusi 4 mom.)

14 luku

Erinäisiä säännöksiä

1—4 §
(Kuten HE)

15 luku

Voimaantulosäännökset

1 §
Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-
kuuta 2003, kuitenkin siten, että lain 9 luvun
6 §:n 2 momentin 3 kohta sekä 3 ja 4 momentti
tulevat voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2003.

(2—4 mom. kuten HE)

*Sen estämättä, mitä tämän lain 4 luvun 6 §:n 1 momentissa säädetään, soviteltua työttömyys-
etuutta voidaan enimmäisajan täyttymisestä
huolimatta myöntää 4 luvun 1 §:n 1—4 kohdissa
tarkoitettulle henkilölle 30.9.2003 saakka. (Uusi
5 mom.)*

(6—9 mom. kuten HE:n 5—8 mom.)

*Tämän lain 8 luvun 2 §:n 4 momentin mukai-
seen työssäolovelvoitteeseen luetaan lain voi-
maantulon jälkeinen työ, työharjoittelu, työko-
keilu ja työvoimapoliittinen aikuiskoulutus. (Uusi
10 mom.)*

*Lain 9 luvun 5 §:n 2 momentissa tarkoitett-
uun työssäoloehtoon luetaan myös ennen tä-
män lain voimaantuloa tehty työ tai harjoitettu
yritystoiminta. (Uusi 11 mom.)*

(12—15 mom. kuten HE:n 9—12 mom)

2 ja 3 §
(Kuten HE)

2.

Laki**työttömyyskassalain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 24 päivänä elokuuta 1984 annetun työttömyyskassalain (603/1984) 3 §:n 7 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1318/1994, ja
muutetaan 3 §:n 1 momentti, 4 §:n 4 momentti, 25 ja 26 §, sellaisena kuin niistä ovat 3 §:n 1 momentti laissa 1318/1994, 25 § laissa 913/2000 ja 26 § laissa 556/1998, sekä
lisätään 1 lukuun uusi 2 a § ja 13 lukuun 58 a § seuraavasti:

2 a, 3, 4, 25 ja 26 §
 (Kuten HE)

58 a §

Vakuutusvalvontaviraston tiedonsaantioikeus

Vakuutusvalvontavirastolla on oikeus saada salassapitosäännösten ja muiden tietojen saantia koskevien rajoitusten estämättä maksutta (poist.) valvontatehtävänsä hoitamiseksi, väärinkäytösten selvittämiseksi sekä lainsäädännön valmistelua ja seurantaa varten välttämättömät tiedot

1) työttömyyskassoilta ja työttömyyskassojen käyttämien maksatusjärjestelmien ylläpitäjiltä,

- 2) työttömyysvakuutusrahastolta,
- 3) Koulutus- ja erorahastolta,
- 4) verohallitukselta,
- 5) Kansaneläkelaitokselta,
- 6) työministeriöltä ja
- 7) Eläketurvakeskukselta.

Lisäksi Vakuutusvalvontavirastolla on oikeus saada salassapitosäännösten ja muiden tietojen saantia koskevien rajoitusten estämättä maksutta työttömyysturvalain 13 luvun 10 §:ssä tarkoitettun etuudensaajarekisterin ylläpitämiseksi työttömyyskassoilta ja työttömyyskassojen käyttämien maksatusjärjestelmien ylläpitäjiltä ylläpitoa varten välttämättömät tiedot, joita ovat

1) etuutta saaneen henkilön henkilötunnus ja etuuden maksamiseen liittyvät henkilön taustatiedot;

2) tiedot henkilölle maksetuista etuuksista;

3) tiedot maksettujen etuuksien ajallisesta kohdentumisesta sekä tiedot etuuksien määräytymiseen vaikuttavista seikoista; sekä

4) tiedot työttömyyskassasta annetuista päätöksistä ja etuushakemusten käsittelystä. (Uusi 2 mom.)

Voimaantulosäännös
 (Kuten HE)

3.

Laki**maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta 9 päivänä huhtikuuta 1999 annetun lain (493/1999) 13 §, 15 §:n 2 ja 3 momentti ja 17 §:n 2 momentti, sekä

muutetaan 7 §:n 3 momentti, 10 §:n 1 momentti, 11 §:n 2 ja 3 momentti, 12 §:n 2 momentti, 17 §:n 1 momentti, 18 §:n 1 momentti ja 48 §:n 1 momentti, seuraavasti:

7 §

Kotouttamisohjelma

Ohjelmaan liittyy kunnan ja työvoima- ja elinkeinokeskuksen sopimus perusteista, joilla kotouttamista edistäviä toimenpiteitä voidaan rinnastaa julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain (/2002) 1 luvun 7 §:n 1 momentin 7 kohdassa tarkoitamaan työvoimapolitiittiseen aikuiskoulutukseen tai 8 luvun tarkoittamiin työmarkkinatoimenpiteisiin siten kuin tässä laissa ja asetuksella säädetään.

10 §

(Kuten HE)

11 §

Kotoutumissuunnitelma

Kotoutumissuunnitelmassa voidaan sopia suomen tai ruotsin kielen opiskelun, työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen, maahanmuuttajan

omaehtoisen koulutuksen, ammatinvalinnanohjauksen ja kuntoutuksen, työharjoittelun, työelämävalmennuksen, valmistavan opetuksen, lasten ja nuorten kotoutumisen tukemisesta sekä muiden niihin rinnastettavien kohtuullisiksi katsottavien kotoutumista tukevien toimenpiteiden järjestämisestä.

Kotoutumissuunnitelma sisältää työvoimatoimiston päätöksen maahanmuuttajalle yksilöidysti osoitettavien 2 momentissa tarkoitettujen kunnan tai maahanmuuttajan omatoimisesti järjestämien kotouttamista edistävien toimenpiteiden toimenpidekohtaisesta rinnastamisesta julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 1 luvun 7 §:n 1 momentin 7 kohdan tarkoitamaan työvoimapolitiittiseen aikuiskoulutukseen tai 8 luvun tarkoittamiin työmarkkinatoimenpiteisiin siten kuin tässä laissa ja asetuksella säädetään.

12, 17, 18 ja 48 §

(Kuten HE)

Voimaantulosäännös

(Kuten HE)

Valiokunnan lausumaehdotukset

1. *Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin yrittäjien työttömyysturvan pikaiseksi parantamiseksi.*
2. *Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää edellytykset laajentaa työttömyysturvan lisäpäiviin ja korotettuun ansio-osaan oikeutettujen piiriä siten, että yrittäjät, peruspäivärahan ja työmarkkinatuen saajat tulisivat niihin oikeutetuiksi.*
3. *Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää edellytykset poistaa työmarkkinatuen saajan puolison tuloihin ulottuva tarveharkinta.*
4. *Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin selkeyttääkseen työttömyysturvan ja opintotuen saamisedellytyksiä väliinpuotoamistilanteiden estämiseksi.*
5. *Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin ohjeistaakseen työvoimaviranomaisia siten, että työvoimaviranomaiset pidättäytyvät langettamasta työttömälle työnhakijalle etuuden menetystä ajalle, jonka kunta tarvitsee lapsen hoitopaikan järjestämiseen.*

Helsingissä 5 päivänä joulukuuta 2002

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Marjatta Vehkaoja /sd	Päivi Räsänen /kd
vpj.	Timo Ihamäki /kok	Sari Sarkomaa /kok
jäs.	Eero Akaan-Penttilä /kok	Marjatta Stenius-Kaukonen /vas
	Merikukka Forsius /vihr	Raija Vahasalo /kok (osittain)
	Inkeri Kerola /kesk	Jaana Ylä-Mononen /kesk
	Valto Koski /sd	vjäs. Anne Huotari /vas (osittain)
	Marjaana Koskinen /sd (osittain)	Saara Karhu /sd (osittain)
	Pehr Löfv /r	Erkki Kanerva /sd (osittain).
	Juha Rehula /kesk	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Eila Mäkipää.